

TURUN YLIOPISTO

Kiinalaisten maahanmuuttajien kotoutuminen Suomeen

Tammikuu 2020

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma

OLIVIA AALTONEN

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Turun yliopisto

Yhteiskuntatieteet, sosiaalipolitiikan oppiaine

OLIVIA AALTONEN: Kiinalaisten maahanmuuttajien kotoutuminen Suomeen

Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma, 62 sivua, 2 liitesivua

Tammikuu 2020

Maahanmuuton lisääntyminen 2000-luvulla on lisännyt tarvetta aiheesta koskevalle tutkimukselle, erityisesti kotoutumisen näkökulmasta. Maahanmuutolla on merkittäviä vaikutuksia muuttajan omaan ja heidän lähipiirinsä elämään. Lisäksi maahanmuutto vaikuttaa myös ympäröivien yhteiskuntien toimintaan ja dynamiikkaan. Kotoutuminen on maahanmuuttajan laaja-alaista sopeutumista ja paikkansa löytämistä vallitsevassa yhteiskunnassa.

Pro gradu työni tavoitteena on tarkastella, kuinka kiinalaiset maahanmuuttajat ovat kotoutuneet Suomeen ja millaisia valmiuksia kotoutumiseen haastateltavat ovat saaneet kullakin kotoutumisen ulottuvuudella. Tutkimusta Suomessa asuvista kiinalaistautaisista on hyvin vähän, vaikka Suomessa asuu yli 11 000 kiinaa äidinkielenään puhuvaa henkilöä. Tämän tutkielman avulla pyrin osaltani tuomaan esille vähälle huomiolle jääneen maahanmuuttajaryhmän omia kokemuksia kotoutumisesta.

Tarkastelen kotoutumista Friedrich Heckmannin (2005) mallin mukaisesti, jossa kotoutuminen on jaettu neljään ulottuvuuteen. Tutkimuskysymykseni ovat, kuinka kiinalaiset maahanmuuttajat ovat kotoutuneet Suomeen rakenteellisella-, kulttuurisella-, vuorovaikutuksellisella-, sekä identifioivalla kotoutumisen ulottuvuudella. Tutkimuskysymysten tavoitteena on kartoittaa maahanmuuttajien kotoutumista mahdollisimman selkeästi kullakin kotoutumisen ulottuvuudella. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on selvittää, missä määrin kotoutumisen ulottuvuudet limittyvät toisiinsa. Kotoutumisen tarkastelu kokonaisuutena on paitsi maahanmuuttajien kokemusten ymmärtämisen kannalta mielekästä, myös välttämätöntä kotoutumisprosessin osa-alueiden kausaliteetin hahmottamisen näkökulmasta.

Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisin menetelmin, puolistrukturoituina teemahaastatteluina sekä aineiston sisällönanalyysinä. Haastatteluihin osallistui yhteensä kuusi henkilöä, jotka ovat asuneet Suomessa vähintään kymmenen vuotta. Tutkimustulosten mukaan kiinalaisten maahanmuuttajien kotoutuminen rakenteellisella ulottuvuudella on ollut suhteellisen sujuvaa. Suurin osa haastateltavista oli korkeakoulutettuja ja osa suorittanut opintoja Suomessa. Valtaosa haastateltavista myös työskenteli Suomessa.

Haastateltavien mukaan suurin haaste maahanmuuttajalle suomalaisilla työmarkkinoilla on kieli. Kukaan haastateltavista ei ollut saanut kotoutumissuunnitelmaa, mutta kaikki olivat suorittaneet jonkin verran suomen kielen opintoja. Kotoutuminen kulttuurisen ulottuvuuden näkökulmasta oli myös vaikuttanut suhteellisen sujuvalta, kielitaidon omaksumista lukuun ottamatta. Rakenteellisen- sekä kulttuurisen kotoutumisen ulottuvuudet olivat tiiviisti sidoksissa vuorovaikutukselliseen kotoutumisen ulottuvuuteen.

Kotoutuminen identifioivalla ulottuvuudella on usein pitkäkestoisin prosessi. Suomalaisuus oli kuitenkin kahdelle haastateltavalle merkittävä osa heidän etnistä identiteettiään. Suomalaisuuden omaksuminen osana identiteettiä liittyi näiden haastateltavien kohdalla pysyvän uuden kotimaan löytämiseen.

Avainsanat: maahanmuutto, kotoutuminen, kotoutumisen ulottuvuudet

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
2 KIINALAISEN MUUTTOLIIKKEEN ERITYISPIIRTEET JA KIINALAISET MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA	9
2.1 KIINALAISEN MUUTTOLIIKKEEN ERITYISPIIRTEET.....	9
2.2 KIINALAISET MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA.....	11
3 KOTOUTUMISEN NELJÄ ULOTTUVUUTTA	15
3.1 RAKENTEELLINEN KOTOUTUMINEN.....	16
3.1.1 <i>Kansalaisuus</i>	17
3.1.2 <i>Koulutus ja työmarkkinat</i>	18
3.1.3 <i>Poliittinen osallistuminen</i>	18
3.1.4 <i>Asuminen</i>	19
3.2 KULTTUURINEN KOTOUTUMINEN.....	19
3.2.1 <i>Kieli ja kielenopiskelu</i>	21
3.2.2 <i>Monikulttuurisuus</i>	21
3.2.3 <i>Uskonto</i>	22
3.3 VUOROVAIKUTUKSELLINEN KOTOUTUMINEN.....	23
3.3.1 <i>Perhesuhteet</i>	23
3.3.2 <i>Muut sosiaaliset verkostot</i>	24
3.3.3 <i>Rasismi</i>	25
3.4 IDENTIFIOIVA KOTOUTUMINEN.....	26
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	28
4.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	28
4.2 TEEMAHAASTATTELU TUTKIMUSMENETELMÄNÄ.....	28
4.3 AINEISTON KERUU.....	30
4.4 AINEISTON KÄSITTELY JA ANALYSOINTI.....	31
4.5 TUTKIMUSETIIKKA.....	32
5 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI	34
5.1 KOTOUTUMINEN RAKENTEELLISELLÄ ULOTTUVUUDELLA.....	34
5.1.1 <i>Koulutusjärjestelmä ja työmarkkinat</i>	34
5.1.2 <i>Kansalaisuus ja poliittinen osallistuminen</i>	37
5.1.3 <i>Asuminen</i>	39
5.2 KOTOUTUMINEN KULTTUURISELLÄ ULOTTUVUUDELLA.....	40
5.2.1 <i>Kotoutuminen kiinalaisesta kulttuuriympäristöstä suomalaiseen kulttuuriympäristöön</i>	42
5.2.2 <i>Uskonto ja kotoutumisprosessi</i>	43
5.2.3 <i>Kieli</i>	43
5.3 KOTOUTUMINEN VUOROVAIKUTUKSELLISELLÄ ULOTTUVUUDELLA.....	45
5.3.1 <i>Perhe ja perhesuhteet</i>	45
5.3.2 <i>Ihmissuhteiden ja sosiaalisen verkoston rakentuminen Suomessa</i>	45
5.3.3 <i>Yhteisöt ja yhdistykset</i>	48
5.4 KOTOUTUMINEN IDENTIFIOIVALLA ULOTTUVUUDELLA.....	50
5.4.1 <i>Oma etninen identiteetti</i>	50
5.4.2 <i>Kotimaan merkitys</i>	51
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	53

JOHDANTO

Maahanmuutto koskettaa nykyisin lähes poikkeuksetta jokaista yhteiskuntaa ja sen vaikutukset ulottuvat yksilöiden lisäksi yhteisöihin, yhteiskuntiin ja niiden rakenteisiin. Maahanmuuttoon liittyvä politiikka on muuttoliikkeen kasvun ja moninaistumisen myötä muospaineiden alla. Tieto ja ymmärrys aiheesta mahdollistavat kestävän maahanmuuttopolitiikan tekemisen sekä kotoutumista edistävien toimenpiteiden harjoittamisen. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013). Tämä tutkielma pyrkii osaltaan tuomaan esille maahanmuuttajien omia kokemuksia kotoutumisesta. Keskityn Suomessa toistaiseksi vähälle huomiolle jääneisiin kiinalaistaustaisiin maahanmuuttajiin. Tutkielman tavoitteena on kartoittaa kiinalaisten maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen.

Maahanmuutto nykyisissä mittasuhteissa on Suomessa verrattain uusi ilmiö. Suomi on perinteisesti ollut maastamuuttomaa aina 1970-luvulle asti, ja vasta vuodesta 1990 lähtien Suomeen on muuttanut enemmän ihmisiä kuin täältä on muuttanut pois. (Myrskylä & Pyykkönen 2014.) Suomi vastaanotti ensimmäiset pakolaiset Chilestä 1970-luvun alkupuolella ja vuonna 1988 Suomessa sovittiin vuosittaisista pakolaiskiintiöistä. Vuosikymmentä myöhemmin Suomessa oltiin säädetty ensimmäiset ulkomaalaislait ja kirjattu niin kutsuttu inkeriläispykälä, joka mahdollisti entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen palaamisen. Liittyminen Euroopan unioniin vapautti työvoiman liikkuvuutta Euroopassa ja samalla pakolaiskysymykset nousivat vahvemmin poliittiselle agendalle. (Saukkonen 2013 2.)

Suomessa asuva ulkomaalaisväestö on kasvanut merkittävästi 2000-luvulla ja syyt maahanmuuttoon ovat samalla monipuolistuneet merkittävästi. Maahanmuutto ei ole millään tavalla uusi ilmiö ihmiskunnan historiassa. Kuitenkin viime vuosikymmenten aikana maahanmuutto ja siihen liittyvät teemat ovat nousseet yhä merkittävämmäksi osaksi yhteiskuntien politiikkaa (Castles, De Haas & Miller 2014). Vuoden 2010 arvion mukaan 3,1% maailman väestöstä oli maahanmuuttajia. Maahanmuutolla on merkittäviä vaikutuksia paitsi muuttajan omaan ja heidän lähipiirinsä elämään, myös ympäröivien yhteiskuntien toimintaan ja dynamiikkaan. (Martikainen, Saukkonen, Säävälä 2013).

Nykypäivän moninaistuva maahanmuutto näkyy niin globaalilla kuin kansallisellakin tasolla useilla poliittisilla agendoilla. Muuttoliikkeen ja ylijarjaisen liikkuvuuden sääntely on tärkeä osa turvallisuuspolitiikkaa sekä kansainvälisiä suhteita. Lisäksi maahanmuuton politisaatio näkyy

väestöpolitiikassa sekä työ- ja elinkeinopolitiikassa. Lisääntyvän maahanmuuton myötä kotouttamis- ja maahanmuuttopolitiikan sekä kotoutumista edistävien palveluiden kehittäminen ovat entistä tärkeämmässä roolissa. Kotoutumisen ja sitä edistävien kotouttamistoimenpiteiden tavoitteena on mahdollistaa maahanmuuttajien osallistuminen ympäröivään yhteiskuntaan. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013).

Vuonna 2017 Suomessa asui 11 303 kiinalaistaustaista henkilöä. Kiinalaisten maahanmuuttajien verrattain suuresta määrästä huolimatta tutkimusta heidän kotoutumisestaan Suomeen ja asemastaan suomalaisessa yhteiskunnassa on hyvin niukasti. Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on kartoittaa kiinalaistaustaisten maahanmuuttajien kokemuksia Suomeen kotoutumisesta. Kotoutuminen saattaa kestää jopa useita sukupolvia ja se usein muuttaa kokonaisvaltaisesti yksilön elämää. Sovellan tutkimuksen toteutuksessa Friedrich Heckmannin (2005) teoriaa kotoutumisen ulottuvuuksista, joka auttaa jäsentämään kotoutumisen laaja-alaisuutta elämän eri osa-alueilla.

Kotoutuminen on kotouttamista huomattavasti laajempi käsite, sillä se kuvaa kokonaisvaltaista paikkansa löytämistä yhteiskunnassa. Kotoutuminen tapahtuu maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutuksessa, eli se on kaksisuuntaista. Kantaväestön näkökulmasta kotoutuminen tarkoittaa sopeutumista yhteiskunnan etniseen ja kulttuuriseen monimuotoistumiseen (Saukkonen 2013 s. 87). Heckmann nimeää neljä kotoutumisen ulottuvuutta: rakenteellinen, kulttuurinen, vuorovaikutuksellinen sekä identifioiva kotoutuminen. Luvussa 3 käsittelen kotoutumisen eri ulottuvuuksia yksityiskohtaisemmin kuvailemalla kunkin ulottuvuuden keskeisiä osa-alueita.

Rakenteellisen kotoutumisen näkökulma keskittyy tarkastelemaan maahanmuuttajien pääsyä yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin, kuten työmarkkinoille sekä koulutusjärjestelmään. Kulttuurinen kotoutuminen viittaa vallitsevan kulttuurin normien ja tapojen tiedostamiseen ja ymmärtämiseen. Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen taas tarkastelee maahanmuuttajan sosiaalisten suhteiden ja verkostojen rakentumista uudessa asuinmaassa. Identifioivalla kotoutumisella tarkoitetaan yhteenkuuluvuuden ja ”oman paikan” löytämisen tunteen kehittymistä vallitsevassa yhteiskunnassa. (Heckmann 2005).

Kotouttamisella (sekä kotouttamispolitiikalla) tarkoitetaan julkishallinnon kotoutumista edistäviä toimia. Euroopassa kotouttamispolitiikka on suhteellisen uutta, vaikka maahanmuuttoa alueella on ollut jo toisen maailmansodan jälkeen. Tuolloin muuttaneet (pääasiassa) siirtotyöläiset eivät useinkaan jääneet maihin pysyvästi, jolloin integraatiota ei pidetty merkityksellisenä. Viimeistään

1970-lukuun mennessä perheenyhdistäminen ja pysyvä muutto yleistyi, mikä herätti integraatiota koskevien toimenpiteiden sekä maahanmuuttopolitiikan kehittämistä (Makkonen & Koskenniemi 2013).

Hyvinvointivaltiot määrittävät yksilöiden suhdetta yhteiskuntaan luomalla inklusiota sekä eksklusiota. Vallitsevat ideologiat sekä hyvinvointivaltiomallit luovat erilaisia instituutioita ja rakenteita, jotka joko tukevat tai torjuvat maahanmuuttajien integraatiota. Maahanmuuttajien integraatio on hyvinvointivaltioissa kotouttamispolitiikan keskeinen tavoite. Terminä maahanmuuttajien integraatio tai kotoutuminen on kuitenkin ongelmallinen, sillä se automaattisesti herättää lisäkysymyksiä; ”integroitua mistä?”, ”integroitua mihin?”. Poliittiset ideologiat määrittelevät niitä vaatimuksia, joita ryhmäjäsenyyteen tarvitaan. (Geddes 2003.) Kotouttamispolitiikan kehittämiseksi tarvitaankin tutkimusta maahanmuutosta ja etenkin kotoutumisesta, sillä tieto ja ymmärrys aiheesta tukee kotoutumista edistävän poliittisen konsensuksen saavuttamista.

Nykyään eurooppalainen kotoutumiskeskustelu keskittyy valitettavan usein vallitsevaan asenneilmapiiriin ja populistisiin mielipiteisiin, jolloin maahanmuuttajien omat kokemukset jäävät huomiotta. Maahanmuuttajien asemointi passiiviseksi toimenpiteiden kohteiksi sivuuttaa kotouttamispolitiikan keskiössä olevat, eli itse kotoutujat. Maahanmuuttajien omien kokemusten huomioiminen onkin ensisijaista toimivan integraatiopolitiikan kehittämiseksi. (Clarke 2004.) Maahanmuuttajien kotoutumista on tutkittu vasta muutaman vuosikymmenen ajan, mikä näkyy integraatiopolitiikkojen hajanaisuutena ja kotoutumissuunnitelmien uudistamisen tarpeena.

1990-luvun alkupuolella Suomessa aloitettiin systemaattinen maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan kehittäminen. Erityisesti maahanmuuttajien perusoikeuksien näkökulma sekä kansallisen edun näkökulma on määrittänyt vahvasti päätöksenteon lähtökohtia maahanmuuttopolitiikan suhteen. Vuosikymmenen puolivälissä kansainvälinen kehitys sekä liittyminen Euroopan unioniin yhdistyivät julkiseen keskusteluun. Maahanmuuttolakia on tämän jälkeen muutettu useita kertoja vuoteen 2003 saakka. Erityisesti pakolaiskysymykset ovat edellyttäneet kotoutumista edistävien toimenpiteiden kehittämistä. (Saukkonen 2013 2.)

Laki kotoutumisen edistämisestä (1368/2010) on säädetty tukemaan ja edistämään maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua täysivaltaisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lailla edistetään tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Kotouttamistyöllä pyritään

takaamaan asiakkaalle riittävä toimeentulo ja aineelliset edellytykset arjen sujumiselle Suomessa asumisen alkuaikoina. Lisäksi kotouttamistyöhön kuuluu asiakkaan ohjaaminen maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden piiriin sekä informointi yhteiskunnan käytännöistä. Kotouttamisella tarkoitetaan siis viranomaisten maahanmuuttajille tarjoamia kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluita. (Vuori 2015; laki kotoutumisen edistämisestä 1368/2010.)

Kotouttamistyötä tehdään monialaisesti eri tahojen välillä. Moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden välillä on tärkeää, jotta kotouttamisen tavoitteet toteutuvat. Tehokas informointi, mahdollisuus palautteenantoon sekä avoin kommunikointi mahdollistavat monialaisen yhteistyön. Merkittäviä kotouttamista toteuttavia tahoja ovat valtio ja sen hallintotasot (toimivat usein toimeksiantajina), alue- ja paikallistoimijat, työmarkkinaosapuolet sekä erilaiset valtiosta riippumattomat järjestöt. Myös maahanmuuttajat itse ovat keskeinen osa kotouttamistoimintaa. (Niessen & Schibel 2004.)

Kotoutumissuunnitelmalla tarkoitetaan lain mukaan niiden toimenpiteiden ja palveluiden kokonaisuutta, joka laaditaan maahanmuuttajalle yksilöllisesti. Kotoutumissuunnitelman tarkoituksena on edistää yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, mikä mahdollistaa yhdenvertaisen osallistumisen yhteiskunnan toimintaan. (30.12.2010/1386 11§.) Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdeksi vuodeksi viimeistään kolmen vuoden kuluttua oleskeluluvan, -kortin tai -oikeuden myöntämisestä. Kotoutumissuunnitelman laatimisesta vastaavat maahanmuuttaja ja kunta ja/tai työ- ja elinkeinotoimisto. (30.12.2010/138612§.) Kotoutumissuunnitelmiin liittyvät alkukartoitukset ovat suhteellisen uusi kotouttamistyön muoto. Alkukartoitusten tarkoituksena on kartoittaa maahanmuuttajan työskentelyyn, opiskeluun ja kotoutumiseen liittyvät valmiudet sekä hänen palveluntarpeensa (laki kotoutumisen edistämisestä 1368/2010). Lain mukaan alkukartoituksen tarkoituksena arvioida maahanmuuttajan tarve kotoutumissuunnitelmalle. Alkukartoitusten sisällöstä, käytännön soveltuvuudesta sekä hyödyllisyydestä on kuitenkin vain vähän tietoa saatavilla (Vuori 2012).

Kotoutumistyötä tekevien toimijoiden välistä moniammatillista yhteistyötä ja tiedonkulkua tulisi tehostaa, sillä tällä hetkellä maahanmuuttajan osaamisesta ja tiedoista tehdään päällekkäisiä kartoituksia ja osa niistä on turhia (valtioneuvosto s.16-17). Systemaattinen tilastointi, sekä maahanmuuttoa, kotouttamista ja kotoutumista koskeva tutkimus onkin ensisijaisen tärkeää kotoutumisen edistämisen kannalta. (Martikainen, Saukkonen, Säävälä 2013).

Tutkimuksen aineisto koostuu kuudesta teemahaastattelusta, joissa kiinalaiset maahanmuuttajat kertovat kokemuksiaan kotoutumisprosessista. Haastatteluihin osallistui Suomessa pidempään (vähintään 10 vuotta) asuneita ensimmäisen polven maahanmuuttajia ja haastattelut käytiin pääasiassa englanniksi.

Tutkimuksessa ilmeni, että useimmat haastateltavat olivat sijoittuneet työmarkkinoille pitkälti tavoittelemiinsa asemiin, mikä viittaa kotoutumisen onnistumiseen rakenteellisella ulottuvuudella. Lisäksi suurin osa haastateltavista oli korkeakoulutettuja ja suorittaneet opintoja Suomessa. Suomalaisilla työmarkkinoilla keskeinen haaste on suomen kielen osaamisen vaatimus, mikä osittain haastaa työllistymistä. Haastateltavat eivät tavoitelleet Suomen kansalaisuutta, mikä johtuu käytännöllisistä syistä. Kukaan haastateltavista ei ollut saanut kotoutumissuunnitelmaa. Asiointi viranomaisten kanssa sekä palveluiden käyttö koettiin kuitenkin pääasiassa vaivattomaksi sekä tehokkaaksi.

Kulttuurisen kotoutumisen ulottuvuuden näkökulmasta Suomi näyttäytyi haastateltaville omaleimaisena. Kuitenkin ajan myötä kulttuuriympäristöön sopeutuminen sujui luontevasti. Kulttuuriin liittyvät arvot näyttäytyivät haastateltaville erilaisilta kiinalaisessa ja suomalaisessa kontekstissa. Haastateltavat kokivat erityisesti kiinalaisten perhearvojen siirtämisen jälkipolville tärkeäksi.

Kotoutumisen neljä ulottuvuutta limittyivät usein. Etenkin rakenteellisen- sekä kulttuurisen kotoutumisen ulottuvuudet olivat erityisen tiiviisti sidoksissa vuorovaikutukselliseen kotoutumisen ulottuvuuteen. Työpaikoilla solmitut suhteet vaikuttivat merkittävästi paikallisten sosiaalisten verkostojen syntyyn. Kotoutumisprosessin alkuvaiheessa solmitut suhteet jäivät usein pinnallisemmiksi kuin myöhemmin solmitut suhteet. Haastateltavista neljä oli naisia ja heillä merkittävä sosiaalisten verkostojen lähteitä olivat muut lasten ikätoverien äidit.

Kotoutuminen identifioivalla ulottuvuudella merkitsi haastateltaville etenkin suomalaisuuden omaksumista osana identiteettiä sekä Suomen mieltämistä pysyvänä kotimaana. Haastateltavat identifioituivat pääasiassa etniseltä identiteetiltään kiinalaisiksi. Haastateltavista kaksi koki kuitenkin myös suomalaisuuden olevan keskeinen osa heidän identiteettiään.

2 KIINALAISEN MUUTTOLIIKKEEN ERITYISPIIRTEET JA KIINALAISET MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

2.1 Kiinalaisen muuttoliikkeen erityispiirteet

On arvioitu, että vuosien 1840 ja 1949 aikana Kiinasta on muuttanut noin 16 miljoonaa henkilöä. 1980-luvun alussa Kiinan kansantasavalta laillisti kiinalaisten maastamuuton, jonka jälkeen Kiinasta on muuttanut vähintään kaksi miljoonaa henkilöä vuoteen 2007 mennessä laillisesti. Maasta muuttaneiden tarkasta määrästä ei kuitenkaan ole varmaa tietoa saatavilla. Tällä hetkellä Kiinan ulkopuolella asuu arviolta noin 30-35 miljoonaa syntyperäistä kiinalaista. Kiinan globalisaatio ja sen vähittäinen avautuminen muulle maailmalle on alentanut maastamuuton kynnystä yhdessä Kiinan hallituksen kanssa, joka nykyisin tukee muuttoliikkeitä. (Thunø 2007.)

Ensimmäiset muuttoliikkeet lähtivät 1800-luvulla kolonialismin aikaan liikkeelle kolmesta Kiinan provinssista: Guangdongista, Fujianista sekä Zhejiangista. Kiinan mittakaavalla tämä maantieteellinen alue on hyvin marginaalinen. Muuttajat olivat alhaisesti koulutettuja miehiä, jotka asettuivat asumaan eristetyille alueille kohdemaihin tekemään ruumiillista työtä. (Skeldon 2007; Thunø 2007.) Näistä asuinalueista muodostuivat ensimmäiset kiinalaiskorttelit ('chinatowns'). Kolonialismin aikana tapahtuneita maahanmuuttoaaltoja kutsutaan usein vanhaksi muuttoliikkeeksi. Samoihin aikoihin tapahtuneesta eurooppalaisten muuttoliikkeestä Amerikkaan on löydettävissä yhteneviä piirteitä. Suurin ero kiinalaisten ja eurooppalaisten muuttoliikkeiden välillä oli kuitenkin se, että eurooppalaiset muuttivat yleisesti alueille, jotka olivat eurooppalaisten dominoimia tai hallinnoimia, kun taas kiinalaiset maahanmuuttajat olivat Yhdysvalloissa eristetyissä olosuhteissa, niin maantieteellisesti kuin poliittisestikin. (Skeldon 2007.) Suosituimmissa kohdemaissa (kuten Kanadassa ja Yhdysvalloissa) kiinalaisten maahanmuuttajien asemaa luonnehtii eristämisen lisäksi hyvin kapea asema työmarkkinoilla (Thunø 2007.)

Kiinalaisia maahanmuuttajia saapui Yhdysvaltoihin ja Kanadaan merkittävä määrä 1800 -luvun loppupuolella. Sekä Kanadassa, että Yhdysvalloissa tätä maahanmuuttoa pyrittiin ehkäisemään kieltolaeilla. Yhdysvalloissa toimeenpantiin *the Chinese exclusion act*, joka oli voimassa vuosina 1882 - 1924. (Lee 2002). Kanadassa samantyyppinen *the Chinese immigration act* 1923 - 1947 kielsi käytännössä kiinalaistaustaisten maahanmuuton kokonaan (Government of B.C – Federal exclusion act). Kieltolait saivat alkunsa, kun maiden hallitukset ilmaisivat pelkonsa kiinalaisten maahanmuuttajien ”maahan tunkeutumisesta”. Yhdysvaltojen ja Kanadan kiinalaisia

maahanmuuttajia koskevalla poissulkemisella oli merkittäviä vaikutuksia maiden kiinalaistaustaisten vähemmistöjen hyvinvointiin: laki oli selkeä viesti avoimesta syrjinnästä ja monet perheet hajosivat rajojen sulkemisen myötä. Kielto laki kumoutui vuonna 1902, mutta se jätti jälkensä paitsi Yhdysvaltojen kiinalaisväestöön, myös maahanmuuttopolitiikan kehittymiseen. (Lee 2002).

Kiina avautui vähitellen muulle maailmalle vuoden 1978 jälkeen ja samalla alkoi sen taloudellinen vaurastuminen. Tällä ajalla tapahtunutta muuttoliikettä kuvataan usein uudeksi muuttoliikkeeksi ja sen taustalla olevana pääsyynä nähdään yleistetysti Kiinan yhä suurempi osallisuus globaaliin järjestelmään ja kansainvälisiin markkinoihin. Kiinasta muuttaa yhä erilaisempi joukko ihmisiä, joista osa muuttaa lyhytaikaisesti työtehtävien perässä, osa opiskeluiden takia ja osa pysyvästi ulkomaille. Nykyisin kiinalaiset muuttavat kehittyneisiin maihin potentiaalisiksi kansalaisiksi, toisin kuin vanhojen muuttoliikkeiden aikaiset kiinalaiset, jotka marginalisoituivat muuttamiinsa yhteiskuntiin. (Skeldon 2007.) Nykyisin kiinalaiset maastamuuttajat ovat hyvin heterogeeninen joukko, johon kuuluu niin opiskelijoita, asiantuntijoita, yrittäjiä sekä poliittisia pakolaisia (Thunø 2007).

Kiinan taloudellista kehitystä on jo pitkään tukeneet ulkomaiset rahalähetykset, joita maasta pois muuttaneet kiinalaiset lähettävät. Kiina onkin yksi merkittävimmistä ulkomaisista rahalähetyksiä vastaanottavista maista. 2000-luvun maahanmuuttajasukupolven rahalähetykset kohdistuvat yhä vahvemmin sijoituksina tuotantoon, kun taas aiemmin rahalähetykset kohdistuivat lähinnä yksityisille kotitalouksille. Rahalähetykset ovat 2000-luvulla myös merkittävästi aiempaa suurempia. (Thunø 2007 s.9.)

Transnationalismin käsite viittaa ihmisten (tai instituutioiden) välisiin siteisiin sekä kanssakäymisiin yli kansallisvaltioiden rajojen. Edellä mainitut rahalähetykset kuvaavat osaltaan transnationaalia kanssakäymistä. Nykyään muun muassa teknologian kehitys on edistänyt erilaisten globaalien sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä. (Vertovec 2009.) Tarkastelen transnationalismin käsitettä ja siihen liittyviä identiteettejä yksityiskohtaisemmin luvussa 3.4 Identifioiva kotoutuminen.

Maahanmuutto vaikuttaa eri tavoin eri valtioihin ja niiden väestöön. Maahanmuutto sekä siihen liittyvä politiikka tuo maantieteellisiä ja kulttuurisia rajoja näkyviksi ja toisaalta kyseenalaistaa sekä häivyttää niitä. (Castles, De Haas & Miller 2014.)

Mikäli maahanmuuttoa tarkastellaan ensisijaisesti ongelmana, joka pitää ratkaista, jää syvempi ymmärrys maahanmuutosta ilmiönä ja prosesseina saavuttamatta. Maahanmuuton tutkimiseksi on tarkasteltava sen aiheuttamien vaikutusten lisäksi syitä maahanmuuton taustalla. Maahanmuuttoa tarkastelevat mikro- ja makrotason teoriat avaavat maahanmuuton syitä ja seurauksia vastaanottavien- ja lähtömaiden näkökulmista. Maahanmuuttoa koskevat teoriat voidaan jakaa karkeasti kahteen pääparadigmaan; funktionalistisiin ja historiallis-rakenteellisiin. Funktionalistiset teoriat tarkastelevat yhteiskuntia ekosysteemeinä, jotka koostuvat yksittäisistä toimijoista. Funktionalistissa teorioissa maahanmuutto näyttäytyy useimmiten positiivisena ilmiönä, joka edistää yhteiskuntien toimintaa ja lisää tasa-arvoa yhteiskuntien sisällä ja niiden välillä. (Castles, De Haas & Miller 2014)

Historiallis-strukturalistiset teoriat pohjautuvat uusmarxistiseen poliittis-taloudelliseen näkemykseen. Näissä teorioissa korostuu sosiaalisten, taloudellisten, kulttuuristen ja poliittisten rakenteiden vaikutus yksilöä ohjaavina ja pakottavina järjestelminä. Funktionalististen teorioiden mukaan yhteiskunnat pyrkivät luontaiseen tasapainotilaan, kun taas historiallis-strukturalistiset teoriat näkevät yhteiskuntien ajautuvan epäjärjestykseen. Maahanmuutto näyttäytyy näissä teorioissa halpana työvoimana, jota kohdemaan yläluokan on mahdollista hyväksikäyttää omien etujensa tavoitteluun. Samalla lähtömaat menettävät työntekijöitään, mikä lisää eriarvoisuutta yhteiskuntien sisällä ja välillä. Historiallis-strukturalistista teoriasuuntausta on kritisoitu muun muassa siitä, ettei se huomioi maahanmuuttajia kykyä tehdä omia valintoja. Lisäksi teoria näkee yhteiskunnat ja yhteisöt stabiileina ja korostaa luokkakajoja.

Maahanmuuton teoretisointi on haastavaa, ilmiön kompleksisuuden ja laaja-alaisuuden takia. Kompleksisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kaavoja tai malleja olisi mahdollista löytää. (Castles, De Haas & Miller 2014).

2.2 Kiinalaiset maahanmuuttajat Suomessa

Suomessa asuvista kiinalaistaustaisista maahanmuuttajista on suhteellisen vähän tutkimusta. Uutisointia kiinalaistaustaisista maahanmuuttajista on myös hyvin niukasti, vaikka kiinalaisia on muuttanut Suomeen verrattain runsaasti. Turun Sanomien mukaan ensimmäisen maailmansodan aikana Suomeen saapui noin 3000 siirtotyöläistä Kiinasta. Artikkelin mukaan ”Suomalaisten avoin rasismi” pahensi huonoja työoloja entisestään ja lähes kaikki palasivatkin pian takaisin Kiinaan (Turun Sanomat 3.6.2004.)

Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, mikä usein haastaa maahanmuuttoon liittyvää tutkimusta. Maahanmuuttajajoukon heterogeenisyyden takia on myös mahdotonta löytää kaikille sopivia samanlaisia kotouttamisen ratkaisuja (Ahokas 2010). Kotoutumislain mukaan maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, jolla on rekisteröity oleskeluoikeus, tai jolle on myönnetty oleskelukortti (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386). Vuonna 2014 tehdyn Ulkomaalaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa -katsauksen mukaan yli puolet (54%) maahanmuuttajista muutti Suomeen perhesyiden takia (Nieminen, Sutela, Hannula 2014 s.16).

Vuonna 2017 Suomessa asui 384 123 ulkomaalaistaustaista henkilöä (7% väestöstä). Ulkomaalaistaustaisella tarkoitetaan sellaista henkilöä, jonka molemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. (tilastokeskus – maahanmuuttajat väestössä). Pakolaisella taas tarkoitetaan ulkomaalaista henkilöä, joka joutuu pakenemaan kotimaastaan alkuperään, uskontoon, poliittiseen vakaumukseen, yhteiskunnallisen ryhmän jäsenyyteen tai kansallisuuteen liittyvän vainon perusteella. Henkilö voi saada pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n toimesta tai valtion myöntämän turvapaikan kautta. Turvapaikanhakija tarkoittaa henkilöä, jolle ei toistaiseksi ole myönnetty pakolaisasemaa tai turvapaikkaa. (Maahanmuuttovirasto – Sanasto.)

Syyt maahanmuuttoon ovat moninaistuneet huomattavasti ajan myötä myös kiinalaisten maahanmuuttajien kohdalla. Työn lisäksi opiskelu sekä perhesuhteet motivoivat muuttoa yhä useammin. Vuonna 2017 Suomessa oli 11 303 kiinalaistaustaista henkilöä, joista enemmistö oli naisia (6 223 naista ja 5080 miestä). Kiinalaistaustaisista henkilöistä selkeä enemmistö, 9 740 henkilöä, oli syntynyt ulkomailla ja 1 563 henkilöä Suomessa. Äidinkielenään kiinaa Suomessa puhuu yhteensä 11 334 henkilöä. (väestöliitto – maahanmuuttajien määrä; Väestö syntyperän ja taustamaan, iän ja sukupuolen mukaan 1990-2017.)

Kiinalaiset ovat neljänneksi suurin kansalaisuusryhmä Suomessa (vuonna 2018) (tilastokeskus – ulkomaan kansalaiset). Suomen kansalaisuuksia myönnettiin ennätysmäärä vuonna 2017, jolloin yli 12 000 Suomessa vakinaisesti asuvaa ulkomaan kansalaista sai suomen kansalaisuuden (Suomen kansalaisuuden saamiset 2018). Kiinalaistaustaisia kansalaisuuden saaneista oli 190 (Suomen kansalaisuuden saaneet edellisen kansalaisuuden mukaan 1970-2017).

Qian (2011) tarkastelee kiinalaisten maahanmuuttajien kokemuksia maahanmuutosta suomalaisen hyvinvointivaltion näkökulmasta pro gradu työssään *Chinese immigrants to Finland: A qualitative study of housing, employment, access to health care and child care as sociological dimensions in their settlement process*. Tutkielman teoreettinen viitekehys nojaa Erik Allardt'n (1976) tunnettuun teoriaan hyvinvoinnin ulottuvuuksista. Qian keskittyy tarkastelemaan maahanmuuttajien kokemuksia neljästä näkökulmasta, joita olivat asuminen, pääsy työmarkkinoille, pääsy julkiseen terveydenhuoltoon sekä mahdollisuus lastenhoitoon. Tutkimuksen mukaan Suomi ei näyttäytynyt maahanmuuttajille ensisijaisena vaihtoehtona, mutta pidempään maassa asumisen jälkeen, suomalainen hyvinvointivaltiojärjestelmä tarjosi haastateltavien mielestä hyvät olosuhteet Suomeen jäämiselle. Pääsy työmarkkinoille oli kuitenkin haastateltavien kokemusten mukaan haastavaa, vaikkakin Suomesta työpaikan saaneet olivat pääosin tyytyväisiä työhönsä. Kielimuuri hankaloitti hieman asiointia viranomaisten kanssa, esimerkiksi terveydenhuollon suhteen. Haastateltavat olivat kuitenkin tyytyväisiä saamiinsa palveluihin ja kokivat ne pääasiassa hyödyllisiksi. Lastenhoito on Qianin mukaan sukupuolittunutta ja vastuu lastenhoidosta on pääosin äideillä. Ne haastateltavat, joilla oli epätyypilliset työajat, kokivat lastenhoidon palvelut osin riittämättömiksi. Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä asumisolosuhteisiinsa. (Qian 2011)

Vuonna 2016 suomalaisissa korkeakouluissa opiskeli yhteensä 1788 Kiinan kansalaista. Valtaosa kiinalaisista opiskelijoista, 1 223 henkilöä, opiskeli yliopistoissa. Lisäksi ulkomaalaisista maisteri- ja tohtoriopiskelijoista suurin osa on kiinan kansalaisia. Kiinalaisia korkeakouluopiskelijoita on siis verrattain runsaasti suomalaisissa korkeakouluissa, vaikkakin kiinalaisopiskelijoiden määrä on ollut laskussa vuodesta 2012 lähtien. (Opetushallitus 2017.)

Kiinalaistaustaisten työttömyystaso on suhteellisen matala verrattuna muihin ulkomaalaistaustaisiin yleisesti. Kiinalaistaustaiset toimivat verrattain usein myös yrittäjinä. Merkittävä työllisyyteen vaikuttava tekijä on maahanmuuttajan etninen tausta. Tutkimusten mukaan ne maahanmuuttajaryhmät, joiden äidinkieli sekä ulkonäkö ovat lähimpänä kantaväestöä, työllistyvät parhaiten (Kyhä 2011 s.79). Kiinalaisten kohdalla edellä mainitut taustatekijät eroavat kuitenkin suomalaisväestöstä.

Saija Katila (2005) on tutkinut kiinalaisten maahanmuuttajien yrittämistä pääkaupunkiseudulla. Kiinalaiset ravintolat sekä niitä palvelevat elintarvikekaupat ovat usein perheyrittäjiä. Tällaisissa perheyrittäjäyksissä perheyhteisö muodostaa työyhteisön ja julkinen ja yksityinen arki kiinnittyvät erottamattomasti toisiinsa. Nämä yritykset ovat perheille myös merkittävä sosiaalisen pääoman

lähde ja yrityselämään liittyviä tietoja ja taitoja siirretään sukupolvelta toiselle. Perheyrietykset ovat tiloja, joissa tuotetaan perheeseen, työidentiteettiin, etnisyyteen ja sukupuoleen liittyviä rooleja, hierarkioita ja identiteettejä. (Katila 2005.)

Kiinalaistaustaisten suurimmat ammattiryhmät ovat ravintola-alaan liittyvät ammatit, kuten tarjoilijat (11,6%) sekä ravintolaesimiehet ja vuoropäälliköt (11,0%). Kolmanneksi suurin ammattiryhmä on yliopiston assistentit ja tuntiopettajat (9,0%). (18-74-vuotiaiden ulkomaista syntyperää olevien työllisten yleisimmät ammattiryhmät vuonna 2016, %.)

Suomessa toimii myös muutamia kiinalaisille suunnattuja yhdistyksiä, sekä muun muassa seurakunta kiinankielisille kristityille (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinalainen srk.). Merkittävimpiä yhdistyksiä on Suomen Kiinalaisten Allianssi (SKA Ry), joka on toiminut vuodesta 2005 asti. Yhdistykseen kuuluu yli 700 kiinalaista jäsentä. Yhdistys on perustettu edistämään Suomessa asuvien kiinalaisten yhteiskunnallista osallistumista. Järjestö muun muassa auttaa rikosuhreja, tarjoaa oikeusapua sekä järjestää erilaista kotoutumista edistävää toimintaa, kuten kielikursseja sekä työpajoja. (Suomen kiinalaisten allianssi SKA Ry.) Suomen ja Kiinan kulttuurivaihtoon sekä Kiinaa koskevan tiedon levittämiseen keskittynyt Suomi-Kiina-seura on perustettu vuonna 1951. Seura toimii koko maan laajuisesti ja järjestää erilaisia kulttuuritapahtumia. (Suomi-Kiina-Seura Ry.)

3 KOTOUTUMISEN NELJÄ ULOTTUVUUTTA

Kotoutuminen on tapahtumaketju, jonka tavoitteena on maahanmuuttajan tietojen, taitojen ja sosiaalisten verkostojen kartuttaminen niin, että hän pääsee osalliseksi ympäröivään yhteiskuntaan. Vallitsevan yhteiskunnan tulee puolestaan toimia kotoutumisprosessin mahdollistavana ympäristönä. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013.)

Kotoutuminen lävistää kaikki elämän osa-alueet, joten kotoutumisprosessin selkeyttämiseksi jaan sen ulottuvuuksiin Heckmannin (2005) sosiaalisen kotoutumisen teorian mukaisesti. Sosiaalinen kotoutuminen ymmärretään yksittäisten maahanmuuttajien inkluusioksi vastaanottavan yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin. Se on kaksisuuntainen prosessi, jota voidaan tarkastella neljän eri ulottuvuuden kautta. Sosiaalisen kotoutumisen ulottuvuudet ovat Heckmannin jaottelun mukaisesti rakenteellinen, kulttuurinen, vuorovaikutuksellinen sekä identifioiva kotoutuminen.

Rakenteellisen kotoutumisen ulottuvuus kattaa maahanmuuttajien sijoittumisen yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin. Kotoutumista uuteen kulttuuriympäristöön ja kulttuuriin liittyvien tapojen ja osien omaksumista käsitellään kulttuurisen kotoutumisen ulottuvuudella. Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen puolestaan kuvaa erilaisten sosiaalisten verkostojen rakentumista maahanmuuttajan ja vallitsevan yhteiskunnan välillä. Identifioiva kotoutumisen ulottuvuus viittaa kotoutumisen tunteeseen, yksilön identiteettiin ja paikkansa löytämiseen vallitsevassa yhteiskunnassa.

Kotoutuminen eri ulottuvuuksilla tapahtuu eri tahdissa riippuen maahanmuuttajan lähtökodista ja tilanteesta. Kotoutuminen vie oman aikansa, niin maahanmuuttajan kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Maahanmuuttajaryhmien kotoutumisprosessi kestää Heckmannin (2005) mukaan vähintään yhden sukupolven ajan, mutta usein se vie kauemmin. Kotouttamispolitiikassa ja siihen liittyvässä tutkimuksessa tulisikin kiinnittää huomiota maahanmuuttajien jälkeläisiin, ns. toisen polven maahanmuuttajiin, sillä kotoutuminen koskee myös heitä. Tässä tutkimuksessa käsittelen kuitenkin vain ensimmäisen polven maahanmuuttajien kokemusta, aiemman tutkimuksen niukkuudesta johtuen.

Maahanmuuttajien heterogeenisuuden takia ei ole olemassa yleistä kuvaa kotoutumisesta. Lähtömaa sekä maahanmuuton syyt vaihtelevat ja ne vaikuttavat merkittävästi maahanmuuttajan kotoutumisen lähtökohtiin sekä sosioekonomiseen asemaan. (Saukkonen 2016.)

Taulukko 1) Kotoutumisen neljä ulottuvuutta

	Kotoutumisen neljä ulottuvuutta (Heckmann 2005)			
Kotoutumisen ulottuvuus	Rakenteellinen kotoutuminen	Kulttuurinen kotoutuminen	Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen	Identifioiva kotoutuminen
Keskeinen mittari	Yksilön sijoittuminen keskeisiin yhteiskunnan instituutioihin	Uuden kulttuurin omaksuminen/tiedostaminen sekä kulttuuriympäristöön sopeutuminen	Sosiaalisten verkostojen rakentuminen	Tunne ja käsitys kotoutumisesta sekä identiteetistä
Ulottuvuuden keskeiset osat	-työmarkkinat -koulutus -asuminen -kansalaisuus -poliittinen osallistuminen	-kulttuuri (perinteet, tavat, symbolit, arvot) -kieli -uskonto	-perhe -yksilölle merkitykselliset sosiaaliset verkostot -suhteet paikallisiin	- identiteetti sekä etninen identiteetti -tunne kuulumisesta

3.1 Rakenteellinen kotoutuminen

Rakenteellinen kotoutuminen viittaa yksilön oikeuksiin ja mahdollisuuksiin päästä sellaisiin asemiin ja statuksiin, jotka ovat maahanmuuttomaan keskeisimmissä instituutioissa. Esimerkiksi koulutus ja työmarkkina-asema vaikuttavat merkittävästi yksilön sosioekonomiseen asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi ne tarjoavat yksilölle resursseja ja mahdollisuuksia toimia modernissa markkinataloudessa. (Heckmann 2005.)

Maahanmuuttajien sijoittumista yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin pidetään yleisesti tärkeimpänä maahanmuuttajan hyvinvoinnin lähteenä sekä yhteiskunnallisen kehityksen edistäjänä (Saukkonen 2016). Suomessa maahanmuuton historiaa voidaan pitää verrattain lyhyenä ja maahanmuuttovirrat vaikuttavat edelleen yhteiskunnalliseen muutosprosessiin. Maahanmuuttajien kannalta tämä tarkoittaa, että heidän tulee mukautua muutosta läpikäyviin yhteiskuntarakenteisiin. (Ahokas 2010.)

3.1.1 Kansalaisuus

Monien keskeisten yhteiskunnallisten oikeuksien toteutuminen, kuten äänioikeus, maassa oleskelu tai oikeus hyvinvointivaltion tarjoamiin etuuksiin ja palveluiden ovat riippuvaisia kansalaisuudesta. Kansalaisuus pitää sisällään oikeuksien lisäksi myös eri yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin liittyviä ehtoja ja velvollisuuksia. (Keskinen & Vuori 2012.)

Kansalaisuuden käsitteen klassinen määrittely on peräisin T.H Marshallilta (1950). Hänen mukaansa kansalaisuus, eli yhteisön täysivaltainen jäsenyys, liittyy perustavanlaatuisen tasa-arvon toteutumiseen. Kansalaisuuden käsite koostuu kolmenlaisista oikeuksista; siviilioikeuksista, poliittisista oikeuksista sekä sosiaalisista oikeuksista. Ensimmäinen liittyy yksilönvapauteen perusoikeutena, esimerkiksi oikeus sanan- ja uskonvapauteen. Toinen kuvaa oikeutta osallistua poliittiseen vaikuttamiseen, osallistumalla esimerkiksi puolue toimintaan tai äänestämällä vaaleissa. Viimeiseksi, sosiaaliset oikeudet liittyvät hyvinvointivaltioon ja sosiaalivakuutukseen. Sosiaaliin oikeuksiin kuuluu Marshallin mukaan muun muassa oikeus terveydenhuoltoon, eläkkeeseen sekä koulutukseen. (Marshall 1950.)

Marshallin nimeämien ulottuvuuksien lisäksi kansalaisuuden käsitteellä on myös tärkeitä identiteettiä sekä osallisuuteen liittyviä ulottuvuuksia. Jaana Vuori (2015) tarkastelee artikkelissaan *kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena* kotouttamisen eri puolia, kotouttamistyötä tekevien tahojen kautta. Vuoren artikkelissa korostuu arjen kansalaisuus, joka pitää sisällään kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen. Arjen kansalaisuus -käsitteen avulla voidaan tarkastella yksilöiden, yhteisöjen sekä julkisen vallan välisiä monimutkaisia suhteita. Arjen kansalaisuus ei ole samalla tavoin muodollista, kuin poliittinen kansalaisuus. Sitä ei voi hakea, vaan se syntyy vuorovaikutuksessa. Kotouttamistyössä arjen kansalaisuutta tuotetaan ammattilaisten kohtaamisissa asiakkaiden kanssa, palveluiden tarjoamisella sekä neuvonnalla. Maahanmuuttajan näkökulmasta yhteiskunnassa toimimiseen tarvittavat tiedot ja taidot karttuvat.

Vuoren mukaan kotouttamistyössä tavoitellaan työntekijäkansalaisuuden ideaalia, mikä yksilökeskeisyydessään jättää huomiotta maahanmuuttajien sidokset lähiyhteisöihin sekä perheeseen. Kotouttamistyö jakautuu institutionaalisesti kahtia työvoimatoimiston sekä kunnan tahojen suorittamaan kotouttamistyöhön, mikä on ongelmallista kokonaisvaltaisen kotouttamispyrkimyksen kannalta.

3.1.2 Koulutus ja työmarkkinat

Rakenteellinen kotoutuminen pitää sisällään monia osia, joita yhdistää yksilön mahdollisuus osallistua yhteiskunnan institutionaaliseen toimintaan. Kansalaisuuden lisäksi koulutus, työmarkkinat sekä poliittinen osallistuminen ovat keskeisiä rakenteellisen kotoutumisen osia.

Kyhä (2011) tarkastelee Väitöskirjassaan koulutettuja maahanmuuttajia työmarkkinoilla. 1980-luvulla maahanmuuttajien asema suomalaisilla työmarkkinoilla oli joko yhtä hyvä tai jopa korkeampi kuin kantaväestöllä. Lamavuodet kuitenkin vaikuttivat maahanmuuttajien työllisyyteen merkittävästi ja ajoittain työttömyysaste nousi jopa 50 prosenttiin. 2000-luvulle tultaessa maahanmuuttajien työttömyys parani hieman, mutta pysyi yhä kaksinkertaisena muuhun väestöön nähden.

Kyhän mukaan työmarkkinoiden rakenne on hierarkkisesti lohkoutunut ja se koostuu ensisijaisista ja toissijaisista työmarkkinoista. Maahanmuuttajat usein sijoittuvat toissijaisille työmarkkinoille, joita luonnehtii muun muassa epävarmuus, osa-aikaisuus sekä alhaisempi palkka. (Kyhä 2011 s.12.) Maahanmuuttajat tekevät muuta väestöä useammin työtä, joka ei vastaa heidän koulutustaan (Myrskylä & Pyykkönen 2014).

Maahanmuuttajien asema työmarkkinoilla on myös hyvin vaihtelevaa, mutta yleisesti työllisyysaste on keskimääräisesti heikompi koko väestöön verrattuna. (Myrskylä & Pyykkönen 2014).

Vaihtelevaa asemaa työmarkkinoilla selittää maahanmuuton taustalla olevat syyt, kuten pakolaisuus, perheen yhdistäminen tai opiskelumahdollisuudet. Sodan tai levottomuuksien takia Suomeen muuttaneet työllistyvät keskimääräisesti hitaammin kuin työn perässä muuttaneet henkilöt. (Kyhä 2011; Myrskylä & Pyykkönen 2014). Kaikki kotoutumissuunnitelman piirissä olevat maahanmuuttajat lukeutuvat myös työttömiksi, mikä hieman vääristää maahanmuuttajien todellista työllisyystilannetta (Arajärvi 2009).

3.1.3 Poliittinen osallistuminen

Maahanmuuttajat osallistuvat politiikkaan valtaväestöä vähemmän, mikä näkyy esimerkiksi alhaisempana äänestysaktiivisuutena. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien alhaisempaa äänestysaktiivisuutta selitetään usein valtaväestöä alhaisemmalla sosioekonomisella asemalla, mutta aasian-amerikkalaisten kohdalla teoria ei kuitenkaan päde, sillä heillä on valtaväestöön verrattuna keskimääräistä korkeampi sosioekonominen asema. Aasiasta lähtöisin olevien maahanmuuttajien vähäisempää poliittista osallistumista voidaan selittää muun

muassa sillä, etteivät he ole asuneet uudessa kotimaassa kovinkaan kauaa, eivätkä sen takia ole kiinnostuneet politiikkaan osallistumisesta. Ilmiötä voidaan selittää myös sillä, että kiinalaisten maahanmuuttajien sosialisatioprosessi on ollut erilainen, jolloin yksilön käsitys poliittisesta osallistumisesta tai resurssit osallistua ovat erilaiset. (Xu 2005.)

3.1.4 Asuminen

Asuminen on tärkeä osa kotoutumisprosessia, sillä asunto on usein ensimmäinen konkreettinen kiinnittymispiste uuteen ympäristöön. Maahanmuuttajan ensimmäinen asunto ja sen sijainti määrittyy usein maahanmuuton syyn kautta. Esimerkiksi henkilö, joka muuttaa Suomeen opiskelupaikan takia, muuttaa usein opiskelija-asuntoon, jonka löytämiseen saa apua joltakin asuntosäätiöltä. (Rasinkangas 2013.)

Alueellinen segregatio tarkoittaa tässä yhteydessä yhteiskunnissa vallitsevia maahanmuuttajien keskittymiä, joita yleisesti pidetään integraation kannalta haitallisina. Maahanmuuttajien alueellisesta segregatiosta puhutaan myös etnisenä segregatiiona erona esimerkiksi sosioekonomiselle segregatiolle. Maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen on ristiriitaista, sillä se voidaan tulkita joko ongelmalliseksi tai positiiviseksi. Mikäli keskittyminen tietyille alueille tapahtuu vapaaehtoisesti, auttaa se yksilöitä sopeutumaan, sillä yhteisöllistä tukea on saatavilla enemmän. (Rasinkangas 2013.)

Keskittyminen on kuitenkin harvoin vapaaehtoista, sillä useimmiten maahanmuuttajien syrjinnästä johtuvat rajalliset asunto- ja työmarkkinat ovat pääsyy maahanmuuttajien alueellisen keskittymiseen. Alueellisella segregatiolla on myös selkeitä haittapuolia, kuten maahanmuuttajien taloudellisen aseman heikentyminen, huono-osaisuuden kasvu tietyillä asuinalueilla sekä mahdollinen työllistymisen hankaloituminen. (Rasinkangas 2013.)

3.2 Kulttuurinen kotoutuminen

Kulttuurinen kotoutuminen tarkoittaa vallitsevan kulttuurin ominaisuuksien tiedostamista sekä kielitaitoa. Kulttuurinen integraatio eli akkulturaatio ei tarkoita oman kulttuurin hylkäämistä, vaan vallitsevien normien ja tapojen osaamista, kulttuurista kompetenssia. (Heckmann 2005.) Kulttuurit eivät ole selkeärajaisia tai paikallaan pysyviä yksiköjä, eivätkä ne tarjoa jäsenilleen valmiita kaavoja siitä, miten elämää tulisi elää. Kulttuurit ovat jatkuvasti muuttuvia ja tulkinnanvaraisia prosesseja, jotka yhdistelevät aineksia ympäristöstään ja muiden kulttuurien tuomista vaikutteista.

(Rastas, Huttunen & Löytty 2005 s.29.) Ihmisillä on yhtäläinen oikeus niin kuulua, kuin olla kuulumatta kulttuuriin yhteisöihin (Vuori 2015).

Akkulturaatio koskettaa ensisijaisesti ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajia, mutta se on samalla myös kaksisuuntaista: yhteiskunnan tulee vastata monikulttuurisuuden edellyttämiin muutoksiin.

Kulttuurilla tarkoitetaan kollektiivista tietoisuutta, joka ohjaa yksilöiden toimintaa ja ajattelua. Kulttuuri mielletään usein yksinkertaistettuna tietyn yhteisön elämäntavaksi. Kulttuuri ei kuitenkaan ole staattinen asiantila, vaan jatkuvasti yksilöiden vuorovaikutuksessa muuttuva prosessi, jossa uusinnetaan ja uudistetaan jaettua tietoa. (Hautaniemi 2001.) Kulttuuri on ensisijaisesti sosiaalinen kollektiivinen konstruktio, jolloin sitä ei suoraan voi ulottaa yksilöön. Jokainen yksilö kokee kulttuurin eri tavoin ja kulttuurin vaikutukset elämän eri osa-alueisiin ovat hyvin yksilöllisiä.

Kiinan korkeakulttuuri on yksi maailman pisimmistä ja yhtäjaksoisimmista, mikä pitkälti johtuu Kiinan suhteellisesta eristäytyneisyydestä muusta maailmasta. Kiinan kulttuuri on pitkälti omasyntyinen ja kulttuurin pitkä jatkumo näkyy muun muassa kielessä, kirjoitusmerkeissä sekä aatteissa. Kiinan tärkeimpiä oppisuuntia ovat perinteisesti olleet kungfutselaisuus sekä taolaisuus. (Huotari & Seppälä 1990.)

Perinteinen kungfutselaisuudesta juontava käsitys ideaalista kiinalaisesta perhemallista on perhe, joka koostuu useasta saman katon alla asuvasta sukupolvesta. Perhettä johtaa vanhin miespuolinen ”perheen pää”. 1900-luvun lopulla länsimaisten vaikutteiden, kaupungistumisen sekä teollistumisen seurauksena perherakenteeseen vaikuttava kulttuuri sekä sosiaalinen järjestys muuttui. Perheet olivat aiempaa pienempiä, ja ydinperhemallin suosio kasvoi. Lisäksi avioliitot solmittiin yhä useammin yksilön oman tahdon perusteella, eikä vanhempien toimesta, kuten aiemmin. Perinteinen perhemalli ei ole kuitenkaan kokonaan kadonnut, vaan nuoret pariskunnat saattavat edelleen asua ikääntyvien vanhempiensa kanssa. Maaseudulla perinteinen perhemalli on säilyttänyt asemansa kaupunkeja vahvemmin. (Xiaowei 2008.)

3.2.1 Kieli ja kielenopiskelu

Kieli on ensisijainen väline uudessa yhteiskunnassa tietojen ja taitojen omaksumiseen sekä vuorovaikutukseen. Maahanmuuttajan kielitaitoa kartoitetaan TE-keskuksissa, jonka jälkeen hänet ohjataan kielenopetukseen (valtioneuvosto s. 19).

Ennen 1990-lukua ainoastaan pakolaiset pääsivät osallistumaan työvoimapolitiittisille suomen kielen kursseille. 1990-luvun alussa kielikurssit olivat edelleen suunnattuja ensisijaisesti pakolaistaustaisille maahanmuuttajille, mutta myös osa vuosikymmenen alussa Suomeen saapuneista paluumuuttajista pääsi kursseille. Vuosikymmenen loppupuolella oikeus kielikoulutukseen laajeni koskemaan myös muita maahanmuuttajaryhmiä. Kotoutumislain (30.12.2010/1386) mukaan kotoutumiskoulutuksella pyritään takaamaan oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien suomen tai ruotsin peruskielitaidon hallitseminen. (Latomaa 2002.)

Kielikoulutuksen saatavuudessa ja toteutuksessa on kuitenkin ollut havaittavissa ongelmakohtia. Alueittain epätasaisesti jakautuvat resurssit sekä kielikurssien riittämätön tarjonta eriarvoistavat maahanmuuttajien saamaa kielikoulutusta. Kielikoulutuksen lisäksi tulkkaus- ja käännöspalveluiden tarjonnassa on ollut samankaltaisia haasteita. (Latomaa 2002.)

Maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta suomen kielen opetuksen lisäksi myös mahdollisuus oman äidinkielen ylläpitämiseen uudessa kieliympäristössä on tärkeää. Oikeus äidinkieleen on paitsi inhimillinen perusoikeus, myös kasvatuksellisesta ja identiteetin näkökulmasta merkityksellistä. Kieli on tärkeä osa kulttuuria ja kulttuurista identiteettiä, sillä se vahvistaa yhteisön jäsenten välistä sidettä sekä yhteyttä aiempaan kotimaahan. Lisäksi äidinkielen vaaliminen ja tukeminen edistää myös muuta kielenopetusta ja siten edistää myös kotoutumista. (Mäkelä 2007.)

3.2.2 Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuuden käsitettä voidaan jäsentää usealla tavalla ja sen sisältö on monissa tapauksissa tulkinnanvarainen. Yksinkertaisimmillaan monikulttuurisuudella tarkoitetaan sellaista yhteiskuntaa, jossa elää rinnakkain kulttuuriltaan toisistaan poikkeavia ryhmiä. Monikulttuurisuuden käsitettä voidaan myös käyttää poliittisena käsitteenä, kuvailemaan hyvää tai tavoiteltavaa yhteiskuntaa, jolloin käsite määrittää ryhmien välisiä suhteita. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005 s.20-21.) Poliittisessa mielessä monikulttuurisuudella voidaan purkaa ja rakentaa kulttuurisia hierarkioita. (Vuori 2015 s.397). Poliittisessa merkityksessä monikulttuurisuutta kutsutaan usein multikulturalismiksi (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013 s.7). Multikulturalistisen politiikan

perusajatus on siis se, että yksilöiden lisäksi myös maahanmuuttajien etnisen ja kulttuurisen identiteetin ylläpitämisellä sekä yhteisöillä on yhteiskunnassa oikeuksia. Multikulturalistisen integraatiopolitiikan vastakohtana voidaan pitää assimilaatiopolitiikkaa, jonka tavoitteena on sulauttaa maahanmuuttajat osaksi vallitsevaa valtakulttuuria. (Saukkonen 2013a.)

Yhteiskunnallisen tasa-arvon toteutuminen edellyttää, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluita (Niessen & Shibel 2004). Usein kuitenkin maahanmuuttajien kohtaamat ongelmatilanteet, kuten kieli- ja kulttuurierot, hankaloittavat palveluiden käyttöä. Julkisten ja yksityisten palveluita tarjoavien organisaatioiden tulee tarjota asianmukaista informaatiota palveluistaan ja mahdollistaa niiden käytön sujuvuus kaikille väestöryhmille.

Monikulttuurinen pätevyys ja kulttuurinen kompetenssi kuvaavat sellaisia strategioita ja kehitettävissä olevia ominaisuuksia, joita organisaatiot ja maahanmuuttajien parissa toimivat ammattihenkilöt voivat omaksua edistääkseen maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnassa. Vaikka kulttuurit vaikuttavat ihmisten ajatteluun, normeihin sekä arvoihin, on mahdotonta – saati kannattavaa – luoda kulttuurien erityispiirteitä kattavaa ohjekirjaa. Kulttuurit ovat jatkuvasti muuttuvia prosesseja ja jokainen tietyn kulttuurin ’jäsen’ uusintaa taustaansa yksilöllisesti. (Alitolppa & Niitamo 2013 s.5-6.) Monikulttuurisessa yhteiskunnassa toimimisen sujuvuuden sekä tasa-arvon toteutumisen kannalta on tärkeintä avoin dialogi yhdessä elämisen periaatteista ja käytännöistä (Rastas, Huttunen & Löytty 2005 s.34-35).

3.2.3 Uskonto

Passarelli (2010) tarkastelee tutkimuksessaan *Insights into Migrants' Experiences in Active Participation in Churches in Europe*, Eurooppaan muuttaneiden maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta EU-maihin sekä erityisesti kirkon ja uskonnon roolia kotoutumisprosessissa. Maahanmuutto on paitsi muokannut olemassa olevia kirkkojen toimintaa, myös muodostanut uusia uskonnollisia vähemmistöjä EU-maihin. Kirkkojen toiminnan muokkaaminen tarkoittaa tässä kontekstissa esimerkiksi kirkkojen identiteettien uudelleenrakentamista sekä transnationaalisten uskonnollisten verkostojen syntymistä. Tutkimuksen mukaan kirkko tarjoaa maahanmuuttajille tuttuuden turvaa, yhteisöllisyyttä sekä kiinnittymispaikkaa uudesta yhteiskunnasta. (Passarelli 2010.) Heckmannin teoria kotoutumisen ulottuvuuksista yhdistää uskonnon ensisijaisesti osaksi kulttuurista kotoutumista. Etenkin valtionuskonnot ovat eittämättä merkittävä osa yhteiskunnan

kulttuuriperintöä. Kuitenkin kotoutumisen kontekstissa vaikuttaa siltä, että uskonnot tarjoavat maahanmuuttajille ensisijaisesti identiteetin yhteisön jäsenenä, sekä turvallisen ja tutun sosiaalisen ympäristön, minkä vuoksi uskonto linkittyy keskeisesti myös vuorovaikutuksellisen kotoutumisen ulottuvuuteen.

3.3 Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen

Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen kuvaa ihmissuhteiden ja verkostojen muodostumista maahanmuuttajan ja vallitsevan yhteiskunnan välillä. Erilaiset sosiaaliset siteet kiinnittävät maahanmuuttajaa paikalliseen yhteisöön. Ne välittävät tietoa, tarjoavat tukea sekä solidaarisuutta. (Heckmann 2005.) Usein aluksi uuteen kotimaahan muuttamisen jälkeen maahanmuuttajan sosiaalinen ympäristö koostuu lähinnä oman kulttuurisen ryhmän edustajista, mikä edesauttaa vertaistuen ja kuuluvuuden kokemuksia. Mikäli maahanmuuttajan sosiaalinen verkosto koostuu pidemmällä aikavälillä pääasiallisesti ainoastaan omasta tiiviistä kulttuurisesta ryhmittymästä, se saattaa heikentää kontakteja paikalliseen väestöön, mikä taas hankaloittaa uudessa yhteiskunnassa tarvittavan sosiaalisen pääoman karttumista. (Heckmann 2005.)

3.3.1 Perhesuhteet

Keskeinen maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien toimintaa organisoiva tekijä ovat perhesuhteet. Tutkimusten mukaan yli puolet maahanmuuttajista ovatkin muuttaneet Suomeen juuri perhesyiden takia (Nieminen, Sutela & Hannula 2014 s.16). Maahanmuuttajataustaisiin perheisiin on kohdistunut huomattavasti kansainvälistä tutkimusta. (Peltola 2013.). Perhe-käsitteen määritelmä on kulttuurisidonnainen, jolloin maahanmuuttajan käsitys perheestä saattaa poiketa voimakkaasti länsimaissa vallitsevasta ydinperhemallista.

Perhemuutto voi saada erilaisia muotoja. Muutto voi tapahtua (ydinperheen) yhteisenä muuttona maasta toiseen, perheenyhdistämisenä tai avioliittomuuttona. Perheenyhdistäminen viittaa yhden perheenjäsenen aiempaan muuttoon, jota seuraa muiden perheenjäsenten muuttaminen tämän luokse. Avioliittomuutolla tarkoitetaan eri maiden asukkaiden avioitumista ja toisen puolison muuttoa aviopuolionsa luokse. Perhemuuton tai yksittäisten henkilöidenkin muuton yhteydessä perhekokonaisuudet usein hajoavat, minkä seurauksena syntyy transnationaalisia perheitä. Tämänlaisissa tilanteissa yksilöillä on perhe- ja sukusiteitä eri maissa. (Säävälä 2013,102-103.)

Kotoutumista tarkastelevan tutkimuksen tulisi kohdistua ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien lisäksi laajemmin heidän lähipiiriinsä ja jälkeläisiinsä, jotta saadaan laajempaa

kuvaa kotouttamispolitiikan vaikuttavuudesta ja ylisukupolvisista ilmiöistä. Vuonna 2015 julkaistu Kotoutumissuunnitelmien vaikutukset maahanmuuttajien lasten koulutusvalintoihin -tutkimus (Hämäläinen, Pesola & Sarvimäki) tarkastelee kotoutumisen ylisukupolvisia vaikutuksia. Vuonna 1999 säädetyin kotouttamislain siirtymäsäännön mukaan työ- ja elinkeinotoimistoissa tehtiin kotoutumissuunnitelmat keväällä 1997 tai sen jälkeen Suomeen muuttaneille maahanmuuttajille. Ennen vuoden 1997 toukokuuta Suomeen muuttaneet henkilöt eivät olleet saaneet kotoutumissuunnitelmaa. (Hämäläinen, Pesola & Sarvimäki 2015.) Tutkimuksen mukaan kotoutumissuunnitelman saaneiden henkilöiden lapset hakeutuivat korkea-asteen koulutukseen huomattavasti useammin, kuin niiden maahan muuttaneiden henkilöiden lapset, joiden vanhemmat eivät olleet saaneet kotoutumissuunnitelmaa. Kotoutumissuunnitelmalla on siis merkittävä ylisukupolvinen vaikutus, mikä ilmenee tutkimuksessa lasten opintomenestyksessä.

3.3.2 Muut sosiaaliset verkostot

Berghom, Kinnunen ja Väänälä (2007) tutkivat kulttuurisesti monimuotoisessa työyhteisössä vallitsevia sosiaalisia suhteita. Tutkimuksessa tarkasteltiin sosiaalisten suhteiden laatua sekä niiden mahdollisia eroja maahanmuuttajaryhmien välillä. Sosiaaliset suhteet koettiin tiiviimmiksi ja myönteisemmiksi niihin työtovereihin, jotka kuuluivat samaan kulttuuriseen ryhmään. Riski työyhteisön ulkopuolelle jäämisessä oli korkein niillä työntekijöillä, jotka tulivat kulttuurisesti kauimpaa ja joilla ei ollut työpaikalla muista samasta kulttuuritaustasta olevia työtovereita. Tutkimuksessa suomalaissyntyisten sekä maahanmuuttajataustaisten välillä vallitsi työtoverisuhteita, mutta läheisimmät suhteet rakentuivat pääasiassa samasta kulttuuritaustasta tulevien kanssa. (Berghom, Kinnunen & Väänälä 2007.)

Työyhteisöllä ja sen koheesiolla on keskeinen vaikutus työhyvinvointiin. Maahanmuuton lisääntyessä yhä useampiin työyhteisöihin kuuluu maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Työhyvinvoinnin lisäksi sosiaaliset verkostot ja suhteet voivat edistää kotoutumista vallitsevaan yhteiskuntaan. Toisaalta niiden puutteella tai heikolla laadulla saattaa olla vastakkaisia seurauksia.

Työyhteisöjen lisäksi yksilölle merkityksellisiä sosiaalisia verkostoja tai suhteita voivat tarjota esimerkiksi ystävät, erilaiset harrastusporukat tai yhdistykset. Merkitykselliset sosiaaliset siteet vallitsevan yhteiskunnan jäseniin edistävät kotoutumista luomalla tunteita yhteenkuulumisesta. Lisäksi suhteet paikallisiin tarjoavat käytännön tietoa yhteiskunnassa toimimisesta sekä kulttuurista pääomaa. (Heckmann 2005.)

Yksilöiden henkilökohtaiset ihmissuhteet ja ensisijaiset ryhmäjäsennydet heijastavat kotoutumisen edistymistä vuorovaikutuksellisella ulottuvuudella. Kuten muut kotoutumisen ulottuvuudet, myös vuorovaikutuksellinen aspekti on tiiviisti sidoksissa toisiin ulottuvuuksiin. Siteiden rakentaminen paikallisiin yhteisöihin ja ryhmiin edellyttää usein jonkinasteista kulttuurista kompetenssia. Sitoutuminen ja paikkansa löytäminen paikallisista yhteisöistä taas heijastuu yksilön identiteettiin. (Heckmann 2005.)

3.3.3 Rasismi

Maahanmuuttajien ja muun väestön välisten ihmissuhteiden ja verkostojen muodostumisen esteenä on ennen kaikkea yhteiskunnassa esiintyvä mahdollinen syrjintä ja rasismi.

Keskustelu ja tutkimus rasismista Suomessa yleistyi 1990-luvulla, jolloin maahanmuuttajien määrä kasvoi. Aiemmin rasismia käsiteltiin suhteellisen vähän, tai siitä on puhuttu syrjintänä tai suvaitsemattomuutena (Rastas 2005 s.69-71.) Rasismilla tarkoitetaan puhetapoja, ideologioita, toimintaa sekä toiminnan seurauksia. Rasismin laajaa käsitettä voidaan jäsentää purkamalla se erilaisiin rasismin muotoihin. Niin kutsutussa vanhassa rasismissa tietyt fyysiset tunnuspiirteet toimivat ensisijaisina eron teon välineinä. Siinä ihmiset jaoteltiin näiden fyysisten tunnuspiirteiden pohjalta ryhmiin, joiden nähtiin olevan hierarkkisia. Vanhaan rasismiin usein kietoutuvassa uusrasismissa eron tekojen perusteena toimivat taas tietyt kulttuuriset piirteet. Instituutioissa tai sosiaalisissa järjestelmissä vallitsevaa rasismia kuvataan institutionaalisen rasismin käsitteellä. Instituutioiden toimet voivat aikaansaada rasismia ilman, että instituutioissa toimivat henkilöt tiedostaisivat tätä. Esimerkiksi lainsäädäntö saattaa asettaa tietyt vähemmistöt vahingolliseen asemaan. Rakenteellisen tason lisäksi on tärkeä huomioida rasismin uhrien henkilökohtaiset kokemukset. Henkilökohtaisella tasolla ja ihmisten jokapäiväisessä elämässä ilmenevää rasismia edustaa arkielämän rasismin käsite. (Puuronen 2011.)

Nykyisessä rasimitutkimuksessa keskeinen käsite on rodullistaminen, jossa ihmiset luokitellaan tiettyihin ryhmiin piirteidensä perusteella. Rodullistamisessa tietyt kriteerit määrittelevät, kuka on 'toinen', ja mihin hierarkkisesti järjestäytyneeseen ryhmään hän kuuluu. Muun muassa väestötilastoinnissakin esiintyvää erilaisten roturyhmien muodostamista kutsutaan käytännölliseksi rodullistamiseksi. Erotuksena käytännöllisestä rodullistamisesta, voidaan puhua myös ideologisesta rodullistamisesta. Tällöin tarkoitetaan niitä diskursseja ja puhetapoja, joissa käytetään rotu -

käsitettä. Rodullistamisprosessi on rasismien ilmenemismuoto, jossa tietyille ryhmille annetuilla piirteillä selitetään erilaisia ongelmia tai ilmiöitä. (Puuronen 2011.)

Rasismi on monitahoinen ja merkittävä yhteiskunnallinen ongelma. EU:n perusoikeusvirasto FRA:n rasismia kartoittaneen tutkimuksen mukaan Suomessa tapahtuu Euroopan tasolla eniten rassistista häirintää sekä väkivaltaa (FRA 2018). Suomessa voidaan nähdä vallitsevan rotujärjestelmä, jossa valkoinen enemmistö on hierarkian huipulla. Tämänhetkiseen rasismien tilaan Suomessa vaikuttavat 1990-luvulla alkanut uusliberalistisen politiikan voimistuminen ja tasa-arvoa edistävän politiikan heikentyminen. Maahanmuuttajavastaista retoriikkaa hyödyntävien populististen puolueiden, kuten perussuomalaisen, nousu on myös lisännyt rasismia. Lisäksi yhteiskunnan polarisoituminen lisää heikoimmassa asemassa oleviin kohdistuvaa vihaa. (Keskinen 2009; Puuronen 2011.)

3.4 Identifioiva kotoutuminen

Identifioiva kotoutuminen viittaa subjektiiviseen tunteeseen yhteenkuuluvuudesta ja kuulumisen paikan löytämisestä. Erilaisiin paikallisiin, etnisiin tai kansallisiin ryhmiin tai yhteisöihin kuulumisen edistää maahanmuuttajan identiteettiä yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. (Heckmann 2005.) Maahanmuuttaja saattaa osallistua kaikkiin yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin, tiedostaa kaikki yhteiskunnassa vallitsevan kulttuurin normit ja tavat sekä omata laajan sosiaalisen verkoston ilman, että hän kokee kuuluvansa tai identifioituvansa uuden kotimaan jäseneksi.

Identifioiva kotoutuminen on usein ajallisesti pitkäkestoisin prosessi, vaikkakin kotoutumisen kesto hyvin yksilöllistä. Ympäröivän yhteiskunnan instituutioilla ja rakenteilla on keskeinen merkitys kotoutumisprosessin edistymisessä. Esimerkiksi kotoutuminen rakenteellisella ulottuvuudella on riippuvainen vastaanottavan yhteiskunnan työmarkkinoiden rakenteesta ja maahanmuuttajan sijoittumisesta siihen. (Heckmann 2005.). Kotoutuminen on siis sopeutumista uuteen yhteiskuntaan, mikä tarkoittaa valtavan tietomäärän ja useiden taitojen oppimista. Osa sosiaalisista, ammatillisista ja yhteiskunnallisista tiedoista on siirrettävissä uuteen ympäristöön, riippuen lähtömaasta.

Erilaiset sosiaaliset tilanteet rakentava yksilön käsitystä itsestä. Oman itsen kokonaisuuden käsitykseen sisältyy erilaisia osia, kuten etninen tai kulttuurinen identiteetti. Yhteenkuuluvuuden tunne tai samastuminen tiettyyn ryhmään rakentaa taas yksilön etnistä ja kulttuurista identiteettiä. (Rintala-Rasmus 2007.) Kulttuurisen identiteetin yksi tärkeimmistä lähteistä on se kansallinen kulttuuri, johon yksilö syntyy. Kansakunta on kuviteltu tai symbolinen yhteisö, joka rakentaa

yksilön käsitystä itsestään tämän yhteisön jäsenenä. (Hall 1999 s.45-46.) Identiteetti rakentuu sekä yksilöllisesti, että kollektiivisesti.

Identiteetti ei koskaan ole ”valmis”, vaan se muuttuu ja kehittyy koko elämän ajan. Erilaiset yksilön elämänkaarella kohtaamat erilaiset muutostilanteet voivat muuttaa myös yksilön käsitystä itsestä ja saada tätä pohtimaan omaa identiteettiään. Muutto tutusta sosiaalisesta ympäristöstä toiseen aiheuttaa usein myös identiteetin muuttumisen. (Rintala-Rasmus 2007.)

1900-luvun lopulla tapahtuneelle muuttoliikkeelle on ominaista muuttoliikkeen politisoituminen sekä monimuotoistuminen. Erilaiset valtasuhteet ja hierarkiat muokkaavat globaalia kulttuurista tilaa, jossa yksilöt määrittelevät identiteettejään ja toimijuuttaan. (Huttunen 2002, s. 46- 47.)

Vuoden 1978 jälkeisen *uuden muuttoliikkeen* aikana kiinalaiset maahanmuuttajat nähtiin uudessa lokaatiossa muukalaisina, joiden side *kotiin* liittyi alkuperään tietystä paikallisyhteisössä Kiinassa, ja jonne he palaisivat viimeistään viimeisimpinä elinvuosinaan. Nykyajan kiinalaiset maahanmuuttajat kuitenkin omaavat usein useampia identiteettejä ja määrittelevät ’kodin’ laajemmilla tavoilla. (Thuno s. 18-19.) Aiempien tutkimusten perusteella nykyiset kiinalaiset maahanmuuttajat identifioituvat etnisesti kiinalaisiksi, mutta kiinalaisuus saa merkityksensä lähinnä kulttuurisena symbolina tai esi-isien kotina. (Thuno s.20.)

Maahanmuuttajat elävät usein useamman kulttuuritaustan värittämää elämää ja omaavat siteitä kahteen tai useampaan alkuperään, paikallisuuteen tai päämäärään. Erilaisia ylläpitäviä käytäntöjä, asemia, ihmissuhteita sekä verkostoja kuvataan usein transnationaalina käsitteellä (Huttunen 2002 s.44-45; Vertovec 2009.) Maahanmuuttajien siteet, sosiaaliset suhteet, poliittinen sekä taloudellinen kanssakäyminen kotimaahansa ovat hyvin yksilöllisiä. Erilaisten siteiden ylläpitäminen saattaa vaihdella suuresti elämänkaaren tai kotoutumisprosessin aikana. (Vertovec 2009.)

Stuart Hall (1999) kuvailee hybridisen käsitteellä sellaisia identiteettejä, jotka rakentuvat useissa eri kulttuurisissa ympäristöissä. Globalisoituvassa maailmassa yhä useampi ihminen omaa jossain määrin hybridisen kulttuurisen identiteetin. Useiden eri kulttuureiden ja traditioiden omaksuminen muovaa Hallin mukaan yksilön identiteetistä häilyvän sekä osin ristiriitaisen. (Hall 1999.)

Useiden maantieteellisten paikkojen ja kulttuuristen yhteisöjen välissä olemista voidaan kuvailla myös diasporan käsitteellä. Diasporaan liitetään usein myös selkeämpi orientoituminen lähtömaahan tai kotimaahan, jossa vallitsevat sosiaaliset verkostot sekä kulttuurinen tausta vaikuttavat voimakkaasti yksilön arkeen ja identiteettiin. (Huttunen 2002, s.45.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymysten tarkoituksena on kartoittaa maahanmuuttajien kotoutumista mahdollisimman selkeästi kullakin kotoutumisen ulottuvuudella. Ensimmäinen tutkimuskysymys on, kuinka haastattelemani maahanmuuttajat ovat sijoittuneet yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin ja kotoutuneet rakenteellisella ulottuvuudella? Toinen tutkimuskysymyksen koskee vallitsevan yhteiskunnan kulttuuriympäristöä; kuinka haastateltavat ovat kotoutuneet kulttuurisella ulottuvuudella? Entä millä tavoin he ovat kotoutuneet vuorovaikutuksellisen kotoutumisen ulottuvuudella? Viimeinen tutkimuskysymys pyrkii kartoittamaan haastateltavien identiteettiä ja siihen liittyviä teemoja, eli millä tavoin kotoutuminen on sujunut identifioivan ulottuvuuden näkökulmasta tarkasteltuna?

Tarkastelen eri ulottuvuuksilla maahanmuuttajien kokemuksista esiin nousevia kotoutumista edistäviä sekä sitä haastavia tekijöitä sekä kuvailen haastateltavien kotoutumisprosessin etenemistä kullakin ulottuvuudella. Kotoutumisen eri ulottuvuuksien yksittäisen tarkastelun lisäksi haluan tarkastella sitä, millainen suhde kotoutumisen ulottuvuuksilla on toisiinsa ja kattavatko ulottuvuudet kaikki kotoutumiseen liittyvät teemat.

Tutkimuskysymykset muodostuivat luontevasti teoreettisen viitekehyksen ja niiden teemojen pohjalta. Käytännöllisistä syistä käsitelin laajemmin niitä teemojen osa-alueita, jotka selkeimmin nousivat esiin aineistosta. Vähemmälle huomioille jäi tämän vuoksi esimerkiksi asumiseen liittyvät kysymykset. Aineistosta kokonaan rajautui pois sukupuoleen sekä terveyteen liittyvät teemat.

4.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun teoreettisen viitekehykseni pohjalta. Keskeinen teoreettinen lähtökohtani tutkimuksessani on Heckmannin teoria kotoutumisen ulottuvuuksista. Kotoutumisen eri ulottuvuudet voi luonnollisesti tulkita myös kotoutumiseen liittyviksi teemoiksi, minkä vuoksi teemahaastattelu tuntui ilmeiseltä valinnalta.

Haastattelu on laadullinen tutkimusmenetelmä, jonka ideana on yksinkertaisesti saada tietoa haluttavasta aiheesta kysymällä sitä suoraan tutkittavilta. Toisin kuin esimerkiksi kyselylomakkeella tehtävä tutkimus, haastattelu antaa haastattelijalle mahdollisuuden pyytää vastauksiin selvennystä, keskustella aiheesta informantin kanssa ja esittää kysymyksiä haluamassaan järjestyksessä. Joustavuuden lisäksi haastattelumenetelmän etu on, että haastattelijalla voi valita tutkimukseen vain ne henkilöt, joilla on aiheesta tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2018 s.142-144.) Laadullisessa tutkimuksessa keskeistä on merkitysvälitteisyys sekä kokemuksellisuus. Merkitysvälitteisyys tarkoittaa todellisuuden kohtaamista esimerkiksi puheen, tapojen, kulttuurin, kielen sekä symbolien merkitysten kautta. Kokemuksellisuus taas kuvaa ihmisen toimijuutta havainnoijana, kokijana sekä toimijana tietyssä ajassa ja paikassa. (Pehkonen et al. 2013.)

Haastattelun kulku etenee ennalta suunniteltujen teemojen kautta, joita on mahdollista tarkentaa lisäkysymyksillä (Tuomi & Sarajärvi 2018 s.146). Laadin jokaisesta teemasta 3-7 kysymystä. Haastattelurungossa kysymyksiä oli yhteensä 39 (kyselylomake liitteenä). Heckmannin (2005) käyttämät kotoutumisen ulottuvuudet muodostuivat luonnollisesti haastattelun teemoiksi.

Teemahaastattelussa tutkija voi itse säädellä kysyttävien kysymysten järjestystä ja määrää yksilöllisesti kunkin vastaajan kohdalla, mikäli se on tarpeen teemahaastattelun tavoitteen toteutumiselle, eli mahdollisimman informatiivisten sekä tutkimustehtävän kannalta oleellisten vastausten saamiseksi (Tuomi & Sarajärvi 2018). Teemahaastattelun puolistrukturoitu luonne antoi haastateltaville tilaa kertoa enemmän heitä itseään koskettavista aiheista ja vähemmän niistä aiheista, jotka eivät olleet haastateltavalle relevantteja. Esimerkiksi osalla haastateltavista oli Suomeen kotoutuvia perheenjäseniä tai Suomessa syntyneitä lapsia, joista myös keskustelimme ja joista kysyin teemoihin liittyviä kysymyksiä.

Kvalitatiivisilla menetelmillä ei tavoitella kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien tavoin tilastollisia yleistyksiä, vaan niillä pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään tiettyjä ilmiöitä sekä toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2018). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetin kannalta oleellista on analyysin ja tulkinnan systemaattisuus (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010).

Tutkimukseen osallistui ainoastaan kuusi haastateltavaa. Monilla haastateltavista oli yhteneväisiä näkökulmia ja kokemuksia kotoutumisprosessista. Koen saavuttaneeni aineiston saturaation haastateltavien vähäisyydestä huolimatta. Kaikki haastateltavat olivat kuitenkin muuttaneet Suomeen omasta halustaan joko perheenyhdistämisen motivoimina tai taloudellisista syistä.

Joukossa ei ollut esimerkiksi pakolaisia, jotka olisivat joutuneet muuttamaan pakon edessä tai muuten vastoin tahtoaan. Vaikka kvalitatiivinen tutkimus ei pyri tilastolliseen yleistettävyyteen, erilaisemmista lähtökohdista muuttaneet haastateltavat olisivat tuoneet tutkimukselle lisäarvoa.

4.3 Aineiston keruu

Tutkimukseni aineisto muodostuu kuudesta teemahaastattelusta, jotka on toteutettu yksilöhaastatteluina. Ensimmäiset neljä haastateltavaa sain eräässä helsinkiläisessä seurakunnassa toimivalta henkilöltä, jolla oli kontakteja kiinalaistaustaisten kristittyjen yhteisöön sekä kiinalaisiin maahanmuuttajiin lähetystyötaustansa takia. Lähetin haastattelukutsuja erilaisiin Suomessa toimiviin kiinalaisiin yhdistyksiin, kuten Suomen kiinalaisten allianssiin (SKA) sekä Suomi-Kiina-seuraan. Yhdistysten yhteyshenkilöiden sekä Facebook-ryhmien kautta en kuitenkaan saanut haastateltavia, vaan he löytyivät lähinnä tuttavien kontaktien kautta.

Haastatteluun oli mahdollista osallistua, mikäli henkilö oli kiinalaistaustainen sekä hän oli asunut pidemmän aikaa Suomessa. Kaikki haastateltavani olivat kotoisin mannerkiinasta (Kiinalla kaksi itsehallintoaluetta: Hong Kong ja Macao). Jokaisen maahanmuuttajan integroitumisprosessi on yksilöllinen, eikä sille voi asettaa tiettyä aikaan liittyvää oletusta. Kotoutumislain (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386) mukainen kotoutumissuunnitelma laaditaan kolmen vuoden sisällä oleskeluluvan, oleskelukortin tai oleskeluoikeuden myöntämisestä ja ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdeksi vuodeksi. Kotoutumislain perusteella ”akuutin kotoutumisajan” voidaan siis nähdä olevan noin 3-5 vuotta. En kuitenkaan halunnut käyttää tiettyä Suomessa asumisen vuosimäärää kriteerinä, vaan jätin ”Suomessa pidempään asumisen” keston potentiaalisten haastateltavien subjektiivisesti tulkittavaksi. Kriteerin tulkinnanvaraisuus oli mielestäni perusteltua kotoutumisprosessin yksilöllisen luonteen takia. Jaoin haastattelukutsuja englanniksi sekä suomeksi, mikä myös rajasi tietyn osan kiinalaisista maahanmuuttajista haastatteluiden ulkopuolelle.

Otin yhteyttä potentiaalisiin haastateltaviin puhelimitse sekä sähköpostitse. Lähetin kaikille haastateltaville haastattelukutsun, jossa kerroin haastattelun etenemisestä, käytännöistä, yksityisyydensuojasta, sekä tutkimuksen tavoitteista. Haastattelun vapaaehtoisuus tuli myös selkeästi ilmi haastattelukutsuista. Kävin haastattelukutsussa mainitsemani asiat läpi vielä ennen haastattelua haastateltavan kanssa, jotta he olivat tietoisia haastattelun sisällöstä. Haastattelut olivat

epämuodollisia ja keskustelunomaisia tilanteita. Haastattelut suoritettiin englanniksi tai suomeksi. Haastattelukieleksi valitsin suomen tai englannin, sillä oma kiinankielen taitoni on tietyillä osa-alueilla rajallinen. Osan haastatteluista suoritin haastateltavien kotona ja osan julkisissa tiloissa, kuten haastateltavien toimistoissa tai kahviloissa.

Tutkimustyön motivoima keskustelutilanne eroaa tavoitteiden, rakenteen ja keskustelun osapuolten aseman osalta tavallisesta, arkipäiväisestä keskustelusta. Kuitenkin koin, että valtaosa haastatteluista oli hyvin epämuodollisia, luontevasti ja arkipäiväisesti eteneviä vuorovaikutustilanteita. Painotin haastattelun epämuodollisuutta myös haastattelukutsuissa, sillä uskoin sen olevan helpommin lähestyttävä ja luontevampi tapa haastateltaville kertoa henkilökohtaisista kokemuksistaan. Haastateltavista kolme kertoikin suoraan haastattelutilanteessa, että koki epämuodollisen haastattelun olevan miellyttävä tapa käsitellä kokemuksiaan ja he kertoivat erittäin avoimesti yksityiskohtaisiakin seikkoja omasta elämästään (osa asioista liittyi tutkimuksen teemoihin, osa ei).

4.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Laadullisessa analyysissä edetään usein nelivaiheisen prosessin kautta (Tuomi & Sarajärvi 2018). Ensimmäinen askel on päättää, mikä aineistossa on tutkimukselle relevanttia ja kiinnostavaa. Tämän jälkeen aineistoon tulee tutustua tarkasti ja löytää sieltä nämä relevantit asiat. Samalla kaikki ei-relevantti jää tutkimuksesta huomioimatta. Kolmas vaihe on aineiston teemoittelu tai luokittelu. Viimeisenä vaiheena on analyysin tulosten yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Rakensin teemahaastattelun rungon niin, että se vastaisi mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiini. Kysymyslomakkeen tai -rungon luominen on siis jo periaatteessa osa aineiston rajaamisen aloittamista. Aloitin analysointiprosessin litteroimalla eli kirjoittamalla haastattelunauhoitteet auki sanatarkasti. Litterointi auttoi hahmottamaan aineiston sisältöä kokonaisuudessaan. Tämän jälkeen käsittelin aineiston teoriaohjaavan sisällönanalyysin menetelmällä.

Sisällönanalyysi on aineiston käsittelemisen menettelytapa, joka mahdollistaa varsinaisen analyysin tekemisen, saattamalla hajanaisen aineiston selkeään ja tiiviiseen muotoon. Yksinkertaistettuna sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata kirjallisten materiaalin (aineiston) sisältöä sanallisesti. Sisällönanalyysi etenee aineiston pilkkomisella osiin, jonka jälkeen tutkimuksen kannalta

epäolennainen tieto jätetään pois ja olennainen tieto käsitteellisestä ja kootaan uudelleen selkeäksi kokonaisuudeksi.

Sisällönanalyysi jaetaan usein aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen sekä teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Tässä tutkielmassa sisällönanalyysi toteutetaan teoriaohjaavana sisällönanalyysinä, sillä keskeinen analyysia ohjaava teoria on Heckmannin (2005) teoria kotoutumisen ulottuvuuksista. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin tapaan teorialähtöisessä menetelmässä aineistoa ohjaa jokin tietty teoria tai teema, jonka pohjalta analyysirunko muodostuu. Aineistosta valikoidaan vain sellainen tieto, joka kuuluu analyysirungon sisäpuolelle. Teoriaohjaavassa aineistossa olennainen tieto käsitteellistetään teorian pohjalta, ikään kuin valmiina, kun taas teorialähtöisessä analyysissä käsitteet luodaan aineiston pohjalta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Pilkkomalla ja ryhmittelemällä aineiston osia aihepiiriin mukaan, löydetään erilaisia teemoja kuvaavia näkemyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018). Teemoittelu selkeytti tutkimustuloksia ja auttoi kotoutumisprosessin kokonais kuvan hahmottamisessa. Teemoittelun haasteena kuitenkin on eri teemojen päällekkäisyys ja erilaiset syy-seuraus-suhteet. Esimerkiksi kielitaito nousi aineistosta esille selkeänä kaikkiin teemoihin (kulttuurisen kotoutumisen -teeman lisäksi) keskeisesti liittyvänä tekijänä.

Tässä tutkielmassa kotoutumisprosessi hahmottuu laajana, kaikki yksilön elämän osa-alueet lävistävänä ilmiönä ja keskeinen tutkimuksen teoreettinen viitekehys kotoutumisen ulottuvuuksista (Heckmann 2005) korostaa tätä kotoutumisprosessin laajuutta. Käytännöllisistä syistä jouduin kuitenkin jättämään joitain kotoutumisen ulottuvuuksien osia vähemmälle huomiolle. Vähemmälle huomiolle on jäänyt esimerkiksi kulttuuriseen kotoutumiseen liittyvä sukupuolen merkitys sekä rakenteelliseen kotoutumiseen liittyvät asumisen teemat.

4.5 Tutkimusetiikka

Hyvän tutkimuksen perusteina voidaan pitää johdonmukaisuutta sekä eettistä kestävyyttä. Ensimmäinen viittaa käytettäviin lähteisiin sekä tutkijan pätevyyteen. Jälkimmäinen taas viittaa sekä tutkimuksen luotettavuuteen, että hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) julkaisemat ohjeet hyvästä

tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä (eli HTK-ohje) tarjoaa kattavat määritelmät ja mallit tieteellisestä käytännöstä kaikille tieteenaloille (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012 & Tuomi & Sarajärvi 2018).

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaisesti ihmistieteiden eettisten periaatteiden keskeisiä elementtejä ovat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja (Tenk.fi). Itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen tarkoittaa haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä haastateltavien informointia kattavasti tutkimuksen tarkoitusperistä ja sen kulusta. Yksityisyys ja tietosuoja taas liittyvät tutkimusaineiston luottamuksellisuuteen, säilyttämiseen ja hävittämiseen, sekä tunnistetietojen poistamiseen tutkimuksen julkaisussa. (Tenk.fi.)

Lähetin jokaiselle haastateltavalle haastattelukutsun (liite 1), josta käy selkeästi ilmi haastattelun aihe ja tavoite, yhteystiedot, haastattelun käytännön toteutus, luottamuksellisuus sekä tutkimuksen julkaiseminen (Ranta & Kuula-Luumi 2017). Kävimme edellä mainitut asiat läpi vielä suullisesti ennen haastatteluiden alkua. Anonymisoinnin varmistamiseksi poistin tutkimuksessa käytetyistä haastatteluotteista haastateltavien suorat tunnisteet (kuten esimerkiksi haastateltavan koko nimi). Lisäksi poistin myös haastatteluiden nauhoitetut tallenteet. Poistin, muutin tai kategorisoin haastateltavien epäsuorat tunnisteet (kuten haastateltavan ammatti, työpaikka ja asuinpaikka). Muuttamisella tarkoitetaan esimerkiksi työpaikkojen tai haastateltavien nimien vaihtamista pseudonimiksi. Kategorisoinnilla taas tarkoitetaan epäsuorien tunnistetietojen yleistämistä, esimerkiksi asuinpaikan yleistämistä tietystä kaupungista maakuntatasolle. (Ranta & Kuula-Luumi 2017.)

5 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI

Haastattelemistani kiinalaisista maahanmuuttajista kolme muutti suomeen perhesyistä.

Haastateltavat 1 ja 2 muuttivat Suomeen avioliiton takia, sillä molemmat olivat parisuhteessa suomalaisen miehen kanssa. Haastateltava 3 muutti Suomeen myös perhesyistä. Hänen miehensä teki isänsä kanssa päätöksen Suomeen muutosta, sillä Suomessa asui heidän sukulaisiaan ja sukulaiset olivat kertoneet haastateltavan miehelle paremmista työmahdollisuuksista matkailu- ja ravintola-alalla. Haastateltava muutti hieman miehensä Suomeen muuton jälkeen myös maahan yhdessä miehen äidin kanssa. Tilastollisesti tarkasteltuna Suomessa asuvista maahanmuuttajista puolet ovat muuttaneet maahan perhesyistä, mikä pätee myös tässä otoksessa olevien haastateltavien kohdalla.

5.1 Kotoutuminen rakenteellisella ulottuvuudella

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena on kartoittaa maahanmuuttajien kotoutumista rakenteellisella ulottuvuudella, eli kuinka haastattelemi maahanmuuttajat ovat sijoittuneet yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin ja kotoutuneet rakenteellisen ulottuvuuden näkökulmasta. Rakenteellinen kotoutuminen luo pohjan maahanmuuttajien hyvinvoinnille uudessa yhteiskunnassa. Tarkastelin haastateltavien kotoutumista rakenteellisella ulottuvuudella koulutuksen, työn, kansalaisuuden sekä poliittisen osallistumisen näkökulmista. Käsittelen näkökulmia tässä kappaleessa edellä mainitussa järjestyksessä.

5.1.1 Koulutusjärjestelmä ja työmarkkinat

Viisi kuudesta haastateltavasta on korkeasti koulutettuja. Kaksi haastateltavista (4 ja 6) olivat muuttaneet Suomeen koulutuksen takia. Haastateltava 5 oli suorittanut Suomessa ylemmän yliopistotason tutkinnon ja haastateltava 6 oli suorittanut tutkinnon ammattikorkeakoulusta.

Myös haastateltavat 2,4 ja 5 olivat opiskelleet Suomessa. Haastateltava 2 oli suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon ja haastateltavat 4 ja 5 ylemmän yliopistotason tutkinnon. Molemmilla oli jo aikaisempia tutkintoja joko Kiinasta tai ulkomailta. Haastateltavat 1 ja 3 olivat suorittaneet tutkintonsa Kiinassa (haastateltava yksi alemman yliopistotason tutkinnon ja haastateltava kolme ammattikoulun).

Haastateltava 4 päätti muuttaa Suomeen opiskelemaan, sillä halusi työskennellä suomalaisessa IT-yrityksessä valmistumisensa jälkeen. Suomi ei useinkaan ole ulkomaille opiskelemaan pyrkiville ensisijainen vaihtoehto, mutta edullisten korkeakouluopintojen takia moni päätyy tänne opiskelemaan (opetushallitus 2017). Näin kävi myös haastateltavan 6 kohdalla, jonka ensisijaiset vaihtoehdot olivat Iso-Britannia ja Ruotsi, mutta joka kuitenkin edullisten lukukausimaksujen sekä mielenjohteen vuoksi päätyi opiskelemaan ammattikorkeakouluun Keski-Suomeen.

Haastateltavat pitivät suomalaista koulutusjärjestelmää pääosin laadukkaana, etenkin varhaiskasvatuksen ja peruskoulun osalta. Moni haastateltava pitikin tärkeänä sitä, että heidän lapsensa saavat opiskella Suomessa. Kiinalainen koulutusjärjestelmä näyttäytyi suomalaisen rinnalla liian kilpailullisena ja henkisesti kuluttavana. Esimerkiksi haastateltava 4:lle suomalainen koulutusjärjestelmä oli ensisijainen syy, miksi perhe halusi tulevaisuudessa kasvattaa lapsensa täällä. Ilmainen ja laadukas koulutusjärjestelmä on monelle Suomeen tulevalle kiinalaiselle joko syy muuttamisen taustalla tai keskeinen tekijä tänne jäämisessä.

I think we should be here. Because my daughter is getting up here and if she goes back to China, I don't think that the education system is okay for her, maybe. It's totally different systems. -- I mean, the study opportunities, it's better for her here. Because in China the competition is stronger, or how to say... Imagine people there in China; if they want to go to some good university in China, the competition is quite hard.

Haastateltava 4

Suomalaiset työmarkkinat jakoivat koulutusjärjestelmää vahvemmin haastateltavien mielipiteitä. Keskeinen väylä yhteiskunnan taloudellisiin rakenteisiin on palkkatyö. Useimmille haastateltaville mahdollisuuksia työmarkkinoilla kavensi kuitenkin kielitaito. Viisi kuudesta haastateltavasta oli sitä mieltä, että suomen kielen taito oli ensisijainen työllistymistä edistävä tekijä suomalaisilla työmarkkinoilla.

Haastateltavista yhteensä viisi oli töissä ja yksi työttömänä. Sosioekonomisen aseman mukaisesti jaoteltuna kaksi haastateltavista (1 ja 5) olivat alemman toimihenkilön asemassa, yksi yrittäjänä (6), kaksi työntekijöinä (2 ja 3) ja yksi työttömänä (6). Haastateltava 3 oli lisäksi aiemmin toiminut ravintola-alalla perheyrityksessä, mutta sittemmin siirtynyt koulutusta vastaavaan työhön. Haastateltava 2 tekee töitä kiinalaiselle yritykselle Suomesta käsin. Muut haastateltavat (1,3,4 ja 5) olivat töissä suomalaisissa yrityksissä.

Yrittäjänä Suomessa työskennelleet haastateltavat 3 ja 6 pitivät yrittäjyyden suurimpina haasteina erilaisia protokollia, sääntelyä ja lomakkeiden täyttöä ("byrokratiaa"). Haasteet yritystoiminnassa liittyvät myös kielitaitoon, sillä haastateltavien mukaan ilman suomen kielen osaamista

yrittöimintaan liittyviä asioita oli hankala hoitaa. Perheyrittäksessä ravintola-alalla työskennellyt haastateltava 3 koki yrittäjyyden rankaksi myös ajanpuutteen vuoksi.

”-- jos perustaa ravintolan vain kaksi. Sitten tosi hankala, ku minä ja mies molemmat ei saa sairaslomalle, koska ihan vaikea löytyä keikkatyötä. Sitten jos tulee keikkatyö, ihan tosi kallista. -- koska minä vain tarjoilija. Jos mies ei tee sushi, meillä ei oo mitään voi myydä. -- No kyllä se on suljettu ravintola jälkeen, minä ja mies hakee tavallinen työpaikka.”

Haastateltava 3

Kahden hengen yritys tarkoitti hyvin pitkiä työpäiviä, eikä juurikaan lomaa tai aikaa perheelle. Tästä syystä pariskunta sulki ravintolansa ja haki ”tavallisia töitä”. Yrittäjyyden tuomista haasteista huolimatta, haastateltava 6 perusti ensimmäisen yrityksensä opiskellessaan ammattikorkeakoulussa.

Kukaan haastateltavista ei ole saanut kotoutumissuunnitelmaa. Haastateltavista yhden (5) puoliso on saanut kotoutumissuunnitelman ja haastateltavan mukaan puoliso on kokenut sen erittäin hyödylliseksi. Kotoutumissuunnitelmasta saatuja konkreettisimpia hyötyjä ovat haastateltavan mukaan olleet kielikurssi -tarjonta, koulutus- ja työmahdollisuuksiin tutustuminen, sekä työllistymispalvelut.

Viisi kuudesta haastateltavasta ovat kokeneet Suomessa saavansa viranomaispalvelut hyödyllisiksi ja sujuviksi, vaikkakin suomenkieliset lomakkeet tai muut viralliset paperit ovat olleet haastavia. Kahden haastateltavan (1 ja 2) suomalaiset puoliset olivat hoitaneet lähes kaikki viranomaisasiat haastateltavien puolesta. Kaksi haastateltavaa (2 ja 4) ovat kokeneet TE-toimiston tarjoamat palvelut hyödyttömiksi:

”-- Because unemployed people, you can't get your benefit. For example, I got my benefit from the TE. It's some kind of insurance or something, but not Kela. And the problem is, if you want to establish your own business, you cannot get any benefit. But you know, for people who just started his business, it's very difficult. Yeah, but the law here, my understanding is that if people start business, he's business, so he will make money. It's ridiculous, I don't like the policy. -- So that's one problem. Another problem that I feel is, I sometimes got a message or contact from the TE-office. I don't think they give real help to unemployed.”

Haastateltava 4

TE-toimistojen palvelutyytyväisyystutkimuksen mukaan suurin osa TE-toimiston asiakkaista on kohtalaisen tyytyväisiä saamiinsa palveluihin (Työ- ja elinkeinoministeriö 36/2017).

Maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseksi on tärkeää, että työvoimapolitiittisia toimenpiteitä kehitetään vastaamaan Suomeen kotoutuvien tarpeita. Työskentely Suomessa on kuitenkin haastateltavien mukaan mielekästä, sillä täällä työnteon ja vapaa-ajan yhdistäminen on vaivattomampaa.

I like it here, because you can find a balance between work and life. But in China people have to work longer. Overtime is normal and most of overtime not pay. So, I remember, I saw a joke about overtime. When some guy go to some company HR-manager, he has an interview with the HR-manager and the HR-manager look at his cv and said: " Why you said you had two years working experience in management, but according to your cv just one year working in some company." And that guy said: "Because overtime".

Haastateltava 4

I think sometimes it's understandable, because China is still a developing country. --You know to catch up, you have to work harder and longer.

Haastateltava 4

Kiinassa työviikot ovat maailman pisimpien joukossa, mikä vaikuttaa väestön vapaa-ajan ja sosiaalisten suhteiden lisäksi myös terveyteen (Nie 2015). 12-tuntiset työpäivät kuudesti viikossa eivät ole Kiinassa epätyypillisiä. Onkin arvioitu, että vuosittain kiinassa kuolee yli puoli miljoona ihmistä ylityön seurauksena. (Nie 2015.)

5.1.2 Kansalaisuus ja poliittinen osallistuminen

Haastateltavista kahdella oli Suomen kansalaisuus, neljällä ei ollut. Haastateltavat eivät kokeneet Suomen kansalaisuuden hakemisprosessia haastavaksi. Neljä haastateltavaa, joilla ei ollut Suomen kansalaisuutta, eivätkä myöskään aikoneet hakea sitä. Merkittävin syy sille, etteivät kyseiset haastateltavat kokeneet intressiä hakea kansalaisuutta oli se, että Suomen kansalaisuus hankaloittaisi Kiinaan matkustamista. Usealla haastateltavalla oli sukulaisia (merkittävimpana omat vanhemmat) Kiinassa, jotka saattaisivat tarvita esimerkiksi apua, jolloin viisumin hakemisprosessi viivästyttäisi Kiinaan matkustamista. Kiinan kansalaisella voi olla vain yksi kansalaisuus, mikä selittänee yleisesti Suomessa asuvien kiinalaisten suhteellisen vähäistä Suomen kansalaisuuden hakemista.

-- the problem is not Finland, the problem is China. Because first of all you have to lose Chinese nationality and you see, the Chinese culture is not like you leave the country, you never going to go back. You always have a very strong connection to your extended family. And also because of the inheritance-law, you know, lots of things. China is a more and more strict regulations. So for me practically if I became a foreigner, you know to China, how am I going to inherit my parents, you know... house, everything and if they get sick, I need to go back more frequently. It creates a lot of trouble. So it's really much easier, when you're Chinese to do things in China. – So nothing political – It's just very practical.

Haastateltava 2

Matkustamisen lisäksi kansalaisuuden menettäminen tarkoittaa myös muiden käytännön asioiden hoitamisen hankaloitumista. Esimerkiksi kuten haastateltava 2 kertoo, lainsäädäntöön liittyvät tekijät haastavat yksilön oikeudellista asemaa ilman Kiinan kansalaisuutta. Haastateltavista neljällä ei ollut Suomen kansalaisuutta ja heistä kolmelle tärkeimmät syyt Kiinan kansalaisuuden säilyttämiseen olivat ensisijaisesti käytännöllisiä.

No, I don't want it [Finnish citizenship], because Chinese citizenship is really hard to get. I'm born as a Chinese and I'm pure Chinese so...
Haastateltava 6

Kansalaisuus kytkeytyy käytännön toimijuuden lisäksi identiteettiin sekä poliittiseen osallistumiseen. Haastateltava 6 koki kansalaisuuden ensisijaisesti identiteettikysymyksenä. Poliittisen osallistumisen yhteydessä ne haastateltavat, joilla oli Suomen kansalaisuus, aikoivat käyttää äänioikeuttaan, ja näin osallistua politiikkaan.

Haastateltavista puolet (1,3 ja 4) kertoivat osallistuvansa politiikkaan joko äänestämällä tai muilla tavoin esimerkiksi osallistumalla julkiseen keskusteluun. Kaikki haastateltavat keskustelivat avoimesti ja mielellään politiikasta. Useat haastateltavat vertailivat suomalaista ja kiinalaista poliittista ilmapiiriä sekä politiikan tekemistä toisiinsa. Suomessa poliittinen ilmapiiri näyttäytyy useimmille haastateltaville avoimena ja rauhallisena, mikä lisää tunnetta turvallisuudesta.

-- I'm not that familiar with the Finnish politics. And I'm not so interested in politics all in all. And also in Finland compared with China it's quite a different. --- I think I like it here, it's like a people more equal. -- there has been a study or an article about Finland it's... very clean country in anyways also against the corruption for instance. So this is a great thing for the politics in my opinion.
Haastateltava 1

Yhteiskunnan tasa-arvoisuus ja avoimuus kannustaa osallistumaan politiikkaan. Mahdollisuus keskustella politiikasta ja osallistua sen tekemiseen edistää yhdenvertaisuuden ja kuulumisen tunteita.

--In China we don't basically read news. When we open the newspaper, only one thing is true and that's the date. --
Haastateltava 6

--in China normal people actually don't participate in the politics like in the western countries. So we don't have this kind of tradition.
Haastateltava 4

Kiinan poliittista ilmapiiriä leimaa haastateltavien puheessa epäluotettavuus, korruptio ja sulkeutuneisuus. Poliitiikan tekemiseen ei haluta tai voida osallistua, sillä se ei kuulu ”tavallisille ihmisille”.

5.1.3 Asuminen

Haastatteluista kaksi käytiin haastateltavien kotona, jolloin asumiseen liittyvät teemat tulivat enemmän esille. Asumisen suhteen kaikki haastateltavat vaikuttivat olevan tyytyväisiä asuinalueisiinsa. Lisäksi kukaan haastateltavista ei ilmaissut hankaluuksia asunnon hankkimisessa.

Haastateltavista kaksi oli muuttanut Kiinasta Pohjois-Suomeen ja kontrasti aiempaan asuinympäristöön oli huomattava. Etenkin vähäinen väkimäärä, hiljaisuus ja luonnon läheisyys olivat merkittävimpiä muutoksia.

Kun asuu [kaupungissa] Kiinassa asukkaat yli 10 miljoonaa. Sitten [kaupunki Suomessa] ihan toisenlainen, 30 000 asukasta. Sitten voi sanoa, se on kylä, ihan pieni kylä. -- Sitten siellä ihan, mä luulen se oli maahanmuuttajalle pieni kaupunki. Ihan kiva. Ku sehän tuntuu turva ja lämmin. Melko kadulla kaikki liikennepaikka tai joku, paljon ihmisiä ihan tuttu. Sitten silloin kaupungissa ei oo paljon maahanmuuttajia. -- Se on melko ihan, kaikki on meillä naapuri. Että ihan tuntuu, tosi turvallinen. Ja saada paljon avustaa. Jos meillä talvet, aina naapurit voi tulla auttamaan, jos meillä ei ymmärretä ja silloin minä ja mies ihan puhuu huonoa suomea.

Haastateltava 3

Haastateltava 3 piti pienestä asuinseudistaan, sillä sai apua naapureiltaan ja ravintolansa asiakkailta. Hän kuvailee kaupunkia lämpimäksi ja turvalliseksi. Perhe muutti myöhemmin pääkaupunkiseudulle töiden takia. He pitävät kodistaan ja asuinalueestaan myös pääkaupunkiseudulla, sillä kulkuyhteydet ovat hyvät ja lasten koulut ovat lähellä.

Actually it's kind of funny, I used to live in a big city in China and moving to [a city in Finland] is a huge change, because this is like a living in the country-side. But I actually nowadays, if you ask me, I enjoy more living here. because I like the outdoor-activities and umm I love this nature so I can be outside, I love jogging outside and a walking with the dog and ski --.

Haastateltava 1

Haastateltavalla 1 on yhteneväisiä kokemuksia Suomeen muutosta, kuin haastateltavalla 3. Suomalaiskaupungit ovat haastateltavien mukaan rauhallisia ja kylämäisiä ja mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen ja harrastamiseen ovat tärkeitä molemmille haastateltaville.

Asuinalueen valitseminen ensisijaisesti omien preferenssien mukaan ehkäisee haitallista alueellista segregaatiota. Mukavuussyiden priorisointi asumisessa edellyttää tarpeeksi korkeaa

sosioekonomista asemaa ja haastateltavien kohdalla juuri mukavuusyyt (kuten sijainti, palvelut sekä harrastusmahdollisuudet) vaikuttavat olevan keskeisimpiä asumisvalintojen määrittäjiä.

5.2 Kotoutuminen kulttuurisella ulottuvuudella

Tarkastelen seuraavaksi haastateltavien kotoutumista kulttuurisella ulottuvuudella. Kulttuuria yritystoiminnan kontekstissa tutkinut Hofsted (2005) näkee kulttuurin kasvatuksen kautta opituksi kollektiiviseksi ”mielen ohjelmoinniksi”, joka vaikuttaa yksilön ja yhteisön elämäntyyliin, oppimiseen ja käyttäytymiseen. Hofsted kuvailee kulttuurin ilmentymistä sipulina, jonka kerrokset koostuvat kulttuurin osatekijöistä. Käytännössä ilmeneviä kulttuurin kerroksia ovat Hofstedin mukaan symbolit, ”sankarit” sekä rituaalit. Kulttuurin ytimen muodostavat arvot. (Hofsted 2005.)

Kulttuurisen kotoutumisen yhteydessä lähestyn aihetta aluksi kulttuurin pinnallisempien tai näkyvien ominaisuuksien kautta syvällisempiin teemoihin. Toisen tutkimuskysymyksen - kuinka haastateltavat ovat kotoutuneet kulttuurisella ulottuvuudella - kannalta kaikki kulttuurin kerrokset ovat merkityksellisiä.

Kulttuurin käsitteen monimerkityksellisyys ja abstrakti luonne tuli esille usein haastattelutilanteissa, sillä monet haastateltavista pohtivat pitkään kulttuuriin liittyviä aiheita. Käsittelin kulttuuria haastattelutilanteissa suhteellisen yksinkertaistetusti, elämäntavan ja kulttuuriin liittyvän symboliikan kautta. Kulttuuriset symbolit liittyvät vahvasti etniseen identiteettiin ja yhteenkuuluvuuden tunteen rakentamiseen. (Hautaniemi 2001.) Symbolit, rituaalit sekä perinteet helpottivat haastattelutilanteissa abstraktin kulttuurin käsitteen pukemista sanoiksi. Esimerkiksi kiinalaiset sisustusesineet, kirjallisuus sekä musiikki olivat tällaisia kulttuurisia symboleita, joista haastateltavat kertoivat mielellään.

You can see, we have a lot of Chinese elements in our home and then I cook for the family. Mainly I cook, so we eat a lot of Chinese food. I go to Chinese supermarket to buy food, so sometimes I ask them to deliver. And we also have a group of Chinese family living in near my neighborhood. From time to time we order tofu from a guy, who's a tofu manufacturer. --

Haastateltava 2

--This is worth mentioning. -- I think it started when we were in America. We decided to have our own Chinese new year party. -- we invited a lot of friends over here, it's always over 30 people – 40 people, sometimes even more. You know, and then we have some Chinese food, and then on the party very important a program is to give the kids the hongbao , You know, the red envelope, that has cash. And I will teach them they have to say this Chinese word “Xin nian kuai le, xi fa cai” [新年快

樂, 禧發財 = hyvää uutta vuotta, iloa ja rikkautta] -- So we keep this as a tradition. And also in this party, my husband always designs this knowledge quiz show, is a like ten questions, like related to china or related to the zodiac year, you know, the animal. So then, whoever get right answer, we will give them little, you know, prize. So this is what we do, almost every year. So we just had it this year. -- It is a highlight.

Haastateltava 2 kertoo perheensä vuosittaisesta tavasta järjestää kiinalaisen uuden vuoden juhla Suomessa

Haastateltavien kuvailemista symboleista, rituaaleista sekä perinteistä selkeimmin esille nousivat kiinalainen ruoka ja ruokailuun liittyvät tavat sekä uudenvuoden -juhla, jonka useimmat haastateltavista pyrkivät viettämään Kiinassa sukulaistensa kanssa. Kulttuurin käytännön ulottuvuus heijastaa kuitenkin syvempiä, kulttuurin keskiössä olevia arvoja (Hofsted 2015).

-- Chinese food is so important for the Chinese people. We like to cook good food and enjoy food. And it's not about just eat something, you know. -- I want family to have dinner together and that's really important to talk about your days and like that. -- of course in any country good side negative side about culture, but I hope in this kind of mixed family can pick up the good sides about the cultures from both countries. But in here what I want to teach my kids is to learn about Chinese culture is that family can be more closer and more caring each-others. not so kind of... how can I say "mind your own business" -type of attitude. That's what I try to influence them.

Haastateltava 1

Kulttuurin kokonaisuuteen liittyy olennaisesti arvot ja normit, jotka ovat tärkeitä yksilön tavoitteleman elämäntavan määrittäjiä. Haastatteluista nousi erityisen selkeästi esille perhearvot, jotka haastateltavien mukaan olivat erilaiset Suomen ja Kiinan kulttuurisessa kontekstissa.

Se on Suomi on vapaa maa. Tä on ihan paras puoli, ihan vapaa. Jos minä haluaa, sitten minä voi tee, jos ei häiritse muita. -- Jos ei halua naimisiin, ei halua. Ja ei halua tehdä lapsia, niin Kiinassa kaikki sano "nyt sun pitää valmiina koulu, nyt naimisiin, nyt syntyy lapsi". Mun ihan sama, mä ihan tosi kiltti tyttö. Mutta minä en tiedä onko kaikki minä oma valitsen. [Haastateltava kuvailee myös päätöksiä opiskeluiden ja työn suhteen, jotka eivät olleet täysin hänen omassa päätäntävällässään]. -- Ennen ku minä naimisiinkin, mun mies ja minä ihan, kaks ihan eri tuttu. --. No sitten mun vanhemmat molemmat vaan sano – "nyt naimisiin", sitten naimisiin. Sitten pari vuotta, sano "miks ei synny lapsia?". Sitten molemmat äidit kokoajan soittaa, kysyy "miksi ei tee lapset?" No kyllä me yhdessä ihan tosi kivaa, me nautitaan, pariskunta yhdessä. Sitten nyt pakko tehdä lapset, kohta sun täynnä kolmekymmentä, ihan liian myöhä. Sitten me tehdään lapset. Tä on ihan hassua. Onneksi mulla kaikki hyvin. No sitten molemmat puolen vanhemmat ihan tyytyväinen. Mutta itellä mä en tiedä, onko kaikki oma valitsen ihan tyytyväinen. Sitten, mitä itellä onko haave tai joku tahto. -- Nyt vähän suunnitella, mitä ite tahto tai jotain haaveita. --Se on Suomessa ihan vapaa, tä on ihan kivaa. --

Suomessa ei kukaan sano "pakko". --

Haastateltava 3

Haastateltava 3:n kokemuksen mukaan eläminen Kiinassa on ollut rajoitetumpaa. Kiinalaiseen kollektiiviseen kulttuuriin liittyy haastateltavien mukaan erityisen tiiviit perhesuhteet, mutta tällä on myös kääntöpuolensa. Haastateltavan 3:n mukaan koulutus, työpaikka, harrastukset ja jopa

parisuhde ovat olleet lähinnä hänen vanhempiensa päätettävissä. Kuitenkin Suomessa hän on saanut ikään kuin uuden mahdollisuuden luoda omannäköisensä elämää ja tehdä juuri sitä, mitä hän itse toivoo. Haastateltava 3:n kertoman perusteella vaikuttaa siltä, että hän on kotoutunut Suomeen kokonaisvaltaisesti ja kokee elämänsä uudessa kotimaassa täynnä mahdollisuuksia omien tavoitteidensa toteuttamiseen.

5.2.1 Kotoutuminen kiinalaisesta kulttuuriympäristöstä suomalaiseen kulttuuriympäristöön

Kysyin haastateltavilta, millainen oli heidän ensikosketuksensa suomalaiseen kulttuuriin ja mitkä kulttuuriin liittyvät seikat heidän silmissään korostuivat. Kaikki haastateltavat pitivät suomalaista kulttuuria yleisesti sulkeutuneena, johon oli hankala ”päästä sisälle”. Suomi vaikutti niin ilmaston, kuin kantaväestön puolesta kylmältä, eivätkä haastateltavat kokeneet sitä erityisen vieraanvaraiseksi.

“So in Finland it’s quite a different. If people don’t know you, not easy to approach. -- And they not easy to get friends. But after you get familiar with the environment and understand about the Finnish people and then you will get friends. Of course now I have many Finnish friends actually.”

Haastateltava 1

“-- in the beginning, or every time I move back, it takes time to adjust, you know. You would feel sometimes that Finns’ behavior is rude or impolite. But then you realize, they are not trying to be rude. They are just like that, you know. — in Finland you can totally ignore your neighbours”

Haastateltava 2

Yllä olevat siteeraukset ovat vastauksia kysymykseen ”millainen oli ensivaikutelmasi Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista?”. Eri kulttuurien kohtaaminen näkyi selvimmin kaikkien haastateltavien kohdalla vuorovaikutustilanteissa, joissa vallitsevien tapojen ja normien poikkeavuus tuli selkeästi ilmi. Muutama haastateltavista vertasi suomalaista keskustelukulttuuria omaleimaiseksi, sillä ”se ei ollut kuten amerikkalainen kulttuuri, jossa jutustellaan avoimesti tuntemattomienkin kanssa”, tai ”suomalaiset eivät ole yhtä vieraanvaraisia kuten esimerkiksi kanadalaiset tai kiinalaiset”. (vapaasti käännetyt siteeraukset haastateltavien 2,6 ja 3 haastatteluista). Monet haastateltavista mainitsivat myös hiljaisuuden olevan Suomea ja suomalaisia kuvaava termi. ”Suomalainen hiljaisuus” näyttäytyi eri vastaajille erilaisena, esimerkiksi rauhallisuutena (H1) tai yksinäisyytenä (H4).

“Many Finnish men are quiet and shy. But if they drink some beer, so they totally different. They like to talk. And Finnish women are more powerful or stronger than men. -- I heard a joke about Finnish family. Number one is the child, number two is the woman, number three is the dog and number four is the man.”

Haastateltava 4

Sukupuoliroolien ja niiden yhteys eri kulttuurisiin konteksteihin jäi tutkimuksessa vähälle huomille aineiston rajauksen yhteydessä. Sukupuoliroolit tulivat kuitenkin muutamassa haastattelussa esille, sivulauseessa tai kuten yllä olevassa siteerauksessa vitsailun kautta. Monet haastateltavista lähestyivätkin kulttuuria huumorin kautta, jolloin kulttuurisista piirteistä saattoi puhua hieman korostetusti.

Kaikki haastateltavat ovat samaa mieltä siitä, että muutto toiseen maahan on jollain tavalla muuttanut haastateltavien omaa käsitystä tai suhtautumista omaan kulttuuriin. Kasvatuksen myötä omaksuttu kulttuuri on ikään kuin itsestäänselvyys, kunnes sitä on mahdollista tarkastella ikään kuin ulkopuolisen silmin. Kiinalaiselle kulttuuriympäristölle ominaiset piirteet tulivat näkyviksi suhteessa toiseen – suomalaiseen kulttuuriympäristöön.

5.2.2 Uskonto ja kotoutumisprosessi

Haastateltavista kaksi (5 ja 6) on kristittyjä ja harjoittavat uskontoaan aktiivisesti. Haastateltava 3 käy myös kirkossa silloin tällöin, mutta ei usko tai aio liittyä kirkkoon. Haastateltava 5 on harjoittanut kristinuskoa jo Kiinassa asuessaan, mutta kokee, että Suomeen muuton jälkeen hänen uskonsa on vahvistunut, sillä on saanut enemmän aikaa käydä kirkossa ja tutkiskella omaa suhdettaan uskontoon. Haastateltava 6 on ollut kiinnostunut kristinuskosta jo Kiinassa asuessaan, mutta vasta Suomessa alkanut harjoittamaan uskoaan aktiivisesti ja elämään raamatun oppien mukaisesti.

Käsittelen uskonnon merkitystä sosiaalisten suhteiden ja verkostojen näkökulmasta seuraavassa luvussa (6.3 Kotoutuminen vuorovaikutuksellisella ulottuvuudella).

5.2.3 Kieli

Haastatteluista yksi käytiin suomeksi ja viisi englanniksi. Kaikki haastateltavat kokivat suomen kielen opiskelun hyvin haastavaksi. Neljä kuudesta haastateltavasta on aktiivisesti opiskellut suomen kieltä erilaisilla kielikursseilla. Haastateltava 3, jota haastattelin suomeksi, käyttää suomen kieltä työssään, toisin kuin muut haastattelemani henkilöt. Kukaan haastateltavista ei kokenut kielen opetuksen saatavuutta haasteellisena.

Kielitaitoon liittyvät asiat tulivat jokaisessa haastattelussa usein esille, mikä kertoo kielitaidon keskeisestä merkityksestä kotoutumisprosessissa. Kielikysymykset myös kietoivat kotoutumisen eri ulottuvuudet yhteen hyvin tiiviisti, sillä ne olivat merkittävä osa jokaista kotoutumisen ulottuvuutta. Erityisesti kysymys siitä, onko yleisesti Suomeen saapuvalla maahanmuuttajalle tärkeää oppia ymmärtämään suomen kieltä, sai vastauksia monista eri näkökulmista.

I feel it is a very important. I guess now it could be I guess benefit for the both. Of course for example me, I feel if I understand Finnish more, it helps me to know more about Finland and the culture, everything, politics and also every immigrant have different background, so it is highly possible if immigrants understand more, so we could also contribute to the Finnish economy. Or there are really different information all over the world.

Haastateltava 5

I think for people who are looking for job, it's really important. -- And otherwise the scope is very narrow.

Haastateltava 4

Kaikki haastateltavat, joilla oli lapsia (viisi kuudesta haastateltavasta) puhuivat lapsilleen kotona kiinaa. Kieli saa tärkeän merkityksen kasvatuksellisesta ja identiteetin näkökulmasta haastateltavien puheessa (Mäkelä 2007).

No, kun mun pojalla menee ala-aste. Mutta on ihan tosi hyvä, siellä heti saa kaveri. -- Sitten hän ihan tosi ylpeä, kun hän puhu kiinaa. Tai myös on välillä joku kiinalainen, muita Kiinasta. Esimerkiksi neljäs luokalla tulee kaks tyttöä -- samalle luokalle. Ainakin voi pojalla auttamaan tyttöä selittämään mitä opettaja sanoo. Sitten selittää mitä lapsi pitää tehdä. Sitten hän ihan tosi ylpeä, minä osaa puhuu kiinaa.

Haastateltava 3

Yhteinen kieli vahvistaa perheyhteisön jäsenten välisten suhteiden lisäksi myös muissa yhteisöissä vallitsevia suhteita (Mäkelä 2007).

Sometimes people say, speaking in different language, even bring different character. -- it's like for her, she was able to communicate very well before she moved to Finland. And then, if you think all of a sudden, it's like she couldn't understand anything. Then, then in a way, I felt it also impacted her. She's now I feel, she's a bit shyer than average. But it doesn't mean every immigrant is shy.

Haastateltava 5

Haastateltava 5 kuvailee, kuinka uusi kieli ja ympäristö heijastuivat hänen tyttärensä luonteeseen. Haastateltavan kertoman perusteella vaikuttaa siltä, että uusi kieliympäristö sai tyttären ottamaan ujomman roolin tilanteissa, joissa hän aiemmin olisi mahdollisesti ollut avoimempi. Kulttuurinen kotoutuminen koskettaa usein vahvasti myös toisen polven maahanmuuttajia (Heckmann 2005).

5.3 Kotoutuminen vuorovaikutuksellisella ulottuvuudella

Maahanmuuttajan kiinnittyminen uuteen yhteiskuntaan ja sen yhteisöihin on kotoutumisen keskeinen tavoite. Sosiaalisten siteiden ja verkostojen rakentaminen on yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta välttämätöntä. Verkostojen ja ihmissuhteiden muodostus paikalliseen väestöön voi olla esimerkiksi ystävyysuhteiden, ryhmäjäsenyyksien tai parisuhteiden solmimista. (Heckmann 2005.) Tarkastelen kotoutumista vuorovaikutuksellisella ulottuvuudella maahanmuuttoprosessin eri vaiheissa. Kysyin kaikilta haastateltavilta, mitkä olivat heidän ensimmäisiä ihmissuhteitaan Suomeen muuton jälkeen, ja mitkä verkostot ja yhteisöt ovat heille tällä hetkellä merkityksellisiä. Sitä ennen käsittelen kuitenkin vuorovaikutuksellisen ulottuvuuden yhteydessä perhettä ja perhesuhteita, jotka ovat keskeisiä maahanmuuttoa organisoivia yksikköjä (Peltola 2013).

5.3.1 Perhe ja perhesuhteet

Valtaosa Suomeen muuttaneista maahanmuuttajista on muuttanut maahan perhesyiden takia (Nieminen, Sutela & Hannula 2014 s.16). Haastateltavista kahdella oli suomalainen puoliso ja haastateltava 3 oli muuttanut Suomeen aviomiehensä päätöksen myötä, mikä voidaan pitää perheen yhdistämisen motivoivana maahanmuuttona.

Viidellä haastateltavalla kuudesta oli lapsia. Kaikki haastateltavat olivat naimisissa. Perheeseen laskettiin usein myös Kiinassa asuvat vanhemmat tai sisarukset. Transnationaalien perhesuhteiden ylläpito tapahtui Suomesta käsin teknologian avulla puhelimitse ja viestitse. Useimmat haastateltavat kävivät Kiinassa sukulaisten ja ystävien luona noin kerran vuodessa, riippuen työtilanteesta.

Sosiaalisten siteiden ylläpitäminen Kiinaan oli kaikille haastateltaville merkityksellistä. Teknologian kehittyminen oli kaikkien haastateltavien mukaan vaikuttanut positiivisesti sosiaalisten verkostojen ylläpitämiseen Suomen ja Kiinan välillä. Teknologian kehitys on helpottanut kommunikaatiota ja mahdollistaa tiheämmän yhteydenpidon Kiinassa asuviin ystäviin ja sukulaisiin.

5.3.2 Ihmissuhteiden ja sosiaalisen verkoston rakentuminen Suomessa

Kahdella haastateltavista oli suomalainen puoliso, ja heidän ensimmäiset sosiaaliset suhteensa paikallisiin muodostuivat puolison lisäksi tämän sukulaisista ja lähipiiristä.

I think the first Finnish friend, even till now, she is still one of my best friends. -- I got to know her because her husband was my husband's friend. -- And until now we are still very good friends. And then I met other Finnish ladies from the, you know, this mother and child, this kind of club or from the kindergarten or from school.

Haastateltava 1

Naturally, it's my husband's family. And then my husband's friends. And then my Finnish teacher, who is a really nice lady. Then pretty much, that's the first initial, you know, Finnish people contacts.

Haastateltava 2

Qiangin (2011) tutkimuksessa ilmeni, että lastenhoidon sukupuolittuneisuus kiinalaistaustaisten maahanmuuttajien kohdalla. Tässä aineistossa sosiaalisista verkostoista keskusteltaessa, useat naispuoliset haastateltavat nostivat esille lapsen päivähoidon, harrastusten tai koulun kautta rakentuneet sosiaaliset verkostot. Nämä olivat usein naisille ensimmäisiä merkityksellisiä sosiaalisia verkostoja paikallisiin. Lastenhoidon sukupuolittuneisuus saa tässä kontekstissa merkityksen ensisijaisesti naisten sosiaalisia verkostoja rakentavana ilmiönä.

Haastateltavista kaksi (4 ja 6) olivat muuttaneet Suomeen opiskelemaan ja heidän ensimmäiset sosiaaliset suhteensa muodostuivat luonnollisesti opettajista sekä muista opiskelijoista.

Just Finnish students, living together in flat. -- Some of them are okay, but I remember one guy. He likes drinking beer and probably produce the beer [in the house]. So you know, sometimes especially in the week-ends some other friends came here and in the public kitchen, yes they drink quite late sometimes.

Haastateltava 4

Yeah, school first. Teachers and then beside of teachers, some Finnish people. Even we still have relationship with. And just knowing the locals through my work-place as well. -- Well that year had more people from Lebanon [in the school] and then, they would get a group. And then they would always come and go together, so it would be hard to get to them. So I'd rather associate with the locals. But I still tried to know them a little bit and to invite me over, to have their food and they reject me often... (naurua). And then the first year all the people came for the Erasmus groups, that is the time to knowing the culture, the differences. Especially... Germany, Spanish and France and then Italy. This is major place they come from. Some from Czech Republic, some from not so major countries. But make me to know these four countries, is very interesting.

Haastateltava 6

Opiskelijana Suomeen muuttaneet kokivat aluksi hieman haasteita sosiaalisten verkostojen rakentamisessa. Opiskelijaympäristössä sosiaaliset ryhmät olivat tiiviitä ja ikään kuin jo valmiita, jolloin liittyminen tällaisiin ryhmiin tuntui vieraalta. Lisäksi kulttuurista kumpuavat tavat (tässä tapauksessa muun muassa suomalaiseseen opiskelijakulttuuriin liittyvä runsas alkoholin kuluttaminen) tuntuivat merkillisiltä, esimerkiksi haastateltavan 4 kohdalla, jolloin liittyminen ryhmään ei tuntunut erityisen houkuttelevalta.

Haastateltavalle 6 suomalaiset näyttäytyivät muita etnisiä ryhmiä helpommin lähestyttävinä. Hän kertoi myös työskennelleensä paikallisessa ruokakaupassa, mikä helpotti sosiaalisten siteiden luomista paikallisiin. Haastateltava 6 oli haastateltavista ainoa, joka oli kokenut Suomessa rasismia. Hän ei kuitenkaan pitänyt rasistisia kommentteja vuorovaikutuksen esteenä, vaikkakin ne olivat herättäneet tunteen ulkopuolisuudesta.

Käsittelin kulttuurisen kotoutumisen ulottuvuuden yhteydessä haastateltavien liittämiä ominaisuuksia suomalaiseen kulttuuriin ja suomalaisiin. Aineistosta ilmeni selkeästi, kuinka kielitaidon lisäksi muut kulttuuriin liittyvät tekijät kietoutuivat kotoutumisprosessiin vuorovaikutuksellisella ulottuvuudella. Kulttuurilla onkin merkittävä vaikutus sosiaalisten suhteiden muodostumiseen, etenkin kotoutumisprosessin alkuvaiheessa. Haastateltavat liittivät usein suomalaisen kulttuurin ominaisuuksiin hiljaisuuden, varautuneisuuden sekä yksityisyyden, mikä heijastuu suomalaisten tapaan kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa tuntemattomien ihmisten kanssa. Tämä hankaloitti kontaktin ottoa paikallisiin.

Actually much of time maybe spend at home with my daughter. It's a little bit different, because I don't know, maybe the cultural environment is very different from China. Because in China for example, I came back to Finland last summer. Before that I worked there for almost two years. Yeah so, I have quite many friends in there. -- The interaction with friends is more frequent that in here. Yes, in here, even the Chinese friends, I don't have do many Chinese friends in here. So, it's different.

Haastateltava 4

-- When family has children, the children are also in the same age group. So then we, we sometimes spend time together. I can see it's not always easy in personal time. If you are with a colleague in a bar, then naturally in those relaxing environments, you wouldn't like to speak any other language than your own.

Haastateltava 5

Haastateltava 4 nimeää oman perheensä ainoaksi merkitykselliseksi sosiaalisesti verkostokseen Suomessa. Hänen mukaansa Suomessa kulttuuriset erot sekä mahdollisesti työpaikan puute ovat keskeisiä esteitä ystäväpiirin tai muun perheen ulkopuolisen yhteisön rakentumiselle. Haastateltava 5 omaa laajan ystäväpiirin Suomessa, johon kuuluu kiinalaistaustaisten ystävien lisäksi muun muassa suomalaisia kollegoita sekä lasten ikätovereiden vanhempia. Haastateltava 5 kuitenkin painottaa, että vapaa-ajalla kielimuuri saattaa vähentää ajanviettoa suomenkielisten kanssa.

Kulttuurisen ulottuvuuden lisäksi myös rakenteelliseen ulottuvuuteen liittyvät tekijät ovat tärkeitä vuorovaikutuksellisen kotoutumisen edistäjiä. Yksilön asema yhteiskunnan erilaisissa instituutioissa, kuten työmarkkinoilla tai koulutuksessa usein mahdollistaa keskeisten verkostojen, yhteisöjen tai yksittäisten sosiaalisten suhteiden luomisen.

Suurimmalla osalla haastateltavista oli kiinalaistaustainen ystäväpiiri Suomessa. Teknologian merkitys korostui kiinalaistaustaisten ystävien löytämisessä. Kiinasta lähtöisin oleva WeChat -

keskustelusovellus toimii aktiivisena myös Suomessa ja sen kautta voi Suomessa toimivia kiinalaisyhteisöjä tai samanhenkisiä ihmisiä.

I think there's also some kind of WeChat-group, like a like a Chinese people group like a in Turku and in Helsinki. -- And there's actually hundreds of the Chinese people in that group. I am in those groups too, but I'm not very active in those, because I don't know most of them and, you know, I'm also very busy with my own work and life. But I think that can be one platform for who just moved to Finland, you can find a lot of information there and people are sharing about everything.

Haastateltava 1

Haastateltava 1 tuo esille virtuaalisten keskusteluryhmien merkityksen hyödyllisenä välineenä verkostojen rakentamisen lisäksi myös tiedon jakamisessa. Erityisesti Suomeen juuri muuttaneiden kohdalla, WeChatin keskusteluryhmät mahdollistavat keskustelun omalla äidinkielellään paikallisten kiinalaistaustaisten henkilöiden kanssa. Toisaalta haastateltava 4:n mielestä WeChatin merkitys oli kuitenkin ensisijaisesti viihteellinen, eikä hän kokenut sen olevan yhtä hyödyllinen. WeChatin kaltaisten keskustelualustojen hyödyllisyys sosiaalisten verkostojen edistäjänä ja tiedon välittäjänä on yksilöllistä, mutta sillä saattaa olla potentiaalia esimerkiksi vertaistuen sekä kokemusten jakamisessa.

5.3.3 Yhteisöt ja yhdistykset

Ystäväpiirin, perheen ja työyhteisön ulkopuoliset, muodollisemmat sosiaaliset ryhmät olivat myös tärkeitä monille haastateltavista. Haastateltava 3 osallistui vapaaehtoistoimintaan, jonka tavoitteena on tukea muita maahanmuuttajia. Toiminnassa suomen kielen taitoiset maahanmuuttajat auttoivat muita samaa äidinkieltä puhuvia asioiden hoitamisessa (esimerkiksi lomakkeiden täyttämässä kääntämisapuna), osallistuivat erilaisiin aktiviteetteihin, ja tarjosivat vertaistukea.

-- se on ohjaaja. Se tarkoittaa, sama kieli ihan missä auttaa -- puhuu äidinkielellä. Esimerkiksi minä täytän lomake, jos sinä käy suomea -- Sitten ymmärtää hyvin. Silloin minäkin liity täällä se on pakolaisen vertais ohjelma -- Sitten minä menen osallistuu ohjaaja, menen liikunta, joku se on jumppa. Minä tulee sun auta muita kiinalainen. Minä kääntää suomenkieleksi -- Kyllä minä luulen, silloin minä saada paljon apua. Sitten minä toivon, kyllä joku voi auttaa muita.

Haastateltava 3

Haastateltava 3 oli itsekin Suomeen saavuttuaan saanut apua asioiden hoitamiseen ja suomenkielisten lomakkeiden täyttämiseen yhdeltä naapurustonsa nuorelta, ja halusi puolestaan auttaa muita samassa asemassa olevia maahanmuuttajia. Osa muista haastateltavista ilmaisi myös kiinnostusta vapaaehtoistyötä kohtaan, mutta ajanpuutteen vuoksi se ei ollut vielä ajankohtaista.

Haastateltavat 3, 5 ja 6 osallistuivat kirkon toimintaan. Kirkon toiminta oli hyvin merkittävä osa arkea etenkin haastateltaville 5 ja 6, jotka olivat kristittyjä.

ei oo mitää uskonto. Mutta usein käyn kaupungin kirkolla. Se melko joka viikko mene sinne. Aina joku se on ystävän messu tai joku pääsiäis ja kirkolla se on iso tapahtuma, kaikki lapsi osallistuu kuoro ja mä luulisin tä pitää alkaa oppii. -- Mutta mullahan ei oo oikee uskonto. Mutta halu, löyty paikka, ihan liittyy siihen. – No puhu suomea, myös ihan kehittää paljon, ihan oppii. Myös minäkin tykkään se on kirkon kuoro, ihan laulu.

Haastateltava 3

I think it would be a good idea, if they organize just a small English service. It might help more for the integration. -- There is this Lutheran church right across the street, where I lived for many years. But I've never been there, because I wouldn't really know what they were talking about.

Haastateltava 5

Uskonto ja kirkossa käyminen yhdistyvät haastateltavalle 3 etenkin sosiaaliseen vuorovaikutukseen, mitä aiempikin tutkimus aiheesta painotti (Passarelli 2010). Haastateltava 5 oli saanut kirkon toiminnan kautta ystäviä, muttei pitänyt kirkossa käymistä ensisijaisesti sosiaalisena toimintana. Hän kertoi käyvänsä englanninkielisissä jumalanpalveluksissa, joissa oli paljon ihmisiä, eikä kanssakäymiselle muiden kanssa ollut juuri tilaisuutta. Hän pitääkin kotoutumista tukevana mahdollisuutena pienempien englanninkielisten tilaisuuksien tai jumalanpalvelusten järjestämistä, jolloin muihin samanhenkisiin ihmisiin olisi helpompi tutustua.

--in God's command we have to find church to practice serving and loving each other. So basically, I have that part as well, I'm working on the children ministry. I'm teaching kids who god is.—

Haastateltava 6

Haastateltava 6 piti uskontoa itselleen hyvin tärkeänä, mutta oli osin kriittinen kirkon toimintaa kohtaan. Hän kuitenkin osallistui lapsille suunnattuun uskonnolliseen vapaaehtoistoimintaan.

Osa haastateltavien sosiaalisista verkostoista ei ole heidän itsensä valitsemia, eikä edes välttämättä mieluisia.

-- then, with this parents' group, we also have frequent contact. Not always, but the school was different for me. -- every class have two representative. And I never thought I would be the perfect one, because I don't speak Finnish. But then last year the teacher called me and I realized if she could get any support, she wouldn't call me. So then, I realized maybe nobody want to be this coordinator. Then I called the teacher, said I could be if another parent who speak Finnish would work together with me. Then later I noticed the teacher couldn't find anything. She put me there and with a promise, another parents would help to translate, but then soon that parent didn't come either. And then I was sitting with them, with others speaking Finnish. -- I guess they do not feel comfortable speaking English.

Haastateltava 5

Haastateltava 5 toimii lapsensa koulun vanhempainyhdistyksessä. Pesti ei ole haastateltavalle erityisen mieluinen, sillä muut yhdistyksessä toimivat vanhemmat puhuvat ainoastaan suomea.

Yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnalla on mahdollisuus tarjota hyvinkin tärkeitä sosiaalisia verkostoja ja näin edistää kotoutumista. Tämä mahdollisuus ei kuitenkaan toteudu, jos kaikkia ryhmän jäseniä ei oteta huomioon tai heidän osallisuutensa jää pintapuoliseksi.

5.4 Kotoutuminen identifioivalla ulottuvuudella

Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvän kontekstin takia olen kiinnostunut haastateltavieni etnisestä identiteetistä. Etninen identiteetti on yksi yksilön lukuisten eri identiteettien ulottuvuus. Etnisyys on monitulkintainen termi, mutta siihen liitetään lähes aina tiettyjä kriteerejä yhteisestä alkuperästä, ryhmäidentiteetistä tai yhteisestä kulttuurista. Keskeistä etnisyyden käsitteelle on yksilön oma tunne tiettyyn ryhmään kuulumisesta. Identifioivan kotoutumisen selvittämisen kannalta yksilön subjektiivinen käsitys ja tunne omasta etnisestä identiteetistä on keskeistä. (Hautaniemi 2001.)

5.4.1 Oma etninen identiteetti

Kysyin haastateltavilta, identifioituvatko he suomalaisiksi, kiinalaisiksi, suomalais-kiinalaisiksi vai joksikin muuksi. Neljä kuudesta haastateltavasta identifioitui vahvasti kiinalaisiksi, kun taas kaksi koki myös suomalaisuuden määrittävän omaa identiteettiään.

I think myself as a ... because I have the Finnish husband, so I'm a Chinese-Finnish.
Haastateltava 1

Mielummin suomenkiinalaiseks. En oo oikee suomalainen kuitenkaan. No paljon asia -- tekee suomalainen ihan samanlainen. Kyllä nyt ei oikee kiinalainen, koska oppii paljon Suomen kulttuuri.
Haastateltava 3

In a way, if I introduce myself, of course I would say I'm a Chinese. I'm a Chinese living and working in Finland.
Haastateltava 5

Haastateltavat 4 ja 6 pitivät kysymystä hieman absurdina, eivätkä aluksi täysin ymmärtäneet sitä. He identifioituvat hyvin vahvasti kiinalaisiksi. Etenkin haastateltava 4 puhui itsestään usein ikään kuin ulkopuolisena suhteessa muihin Suomessa asuviin.

Home is deeply rooted for me. I will always be Chinese. My son or my daughter, I'm not sure. Because they will be mixed. And two of us, me and my wife, will not live back in China --
Haastateltava 6

Lähes kaikilla haastateltavista oli lapsia. Kysymys identifioitumisesta herätti ajatuksia myös jälkikasvun identiteetistä.

“ I just realized, I’m no longer Chinese, I’m international citizen. So it gave me a bigger responsibility for this whole world. Because for me the world is not that huge anymore. Even though there is cultural differences that need to be studied and respected. But I just feel deeply I’m responsible for the whole world, not just one nation. But we choose to stay in this nation, so this nation always priority in my mind.”

Haastateltava 6

Vaikka haastateltava 6 identifioituu vahvasti kiinalaiseksi, hän pitää itseään samalla kosmopoliittina maailman kansalaisena. Vaikka lausunnot näyttävät ristiriitaisilta, ne eivät sulje toisiaan pois. Useat haastateltavat kuvailevat identiteettiään tavalla, joka ainakin jossain määrin yhtyy Hallin esittämän hybridisen identiteetin kuvaukseen. Hybridinen identiteetti on ambivalenttinen sekä häilyvä, eikä siitä ole mahdollista rakentaa selkeää yhtenäistä kuvaa. (Hall 1999.)

Kosmopoliittisuus sekä hybridisyys kuvaa vahvasti myös haastateltava 2. Molemmat haastateltavat ovat asuneet monissa eri maissa ja kodin merkitys on sidoksissa vahvemmin perheeseen tai puolisoon, kuin maantieteelliseen sijaintiin. Haastateltavan 2 kosmopoliittinen identiteetti kumpuaa vahvasti uteliaisuudesta ja halusta kokea elämää erilaisissa kulttuurisissa ympäristöissä.

-- I’m a very open-minded and a curious person -- so I’m always happy to move to new place. To experience new culture and everything. So to me every moving experience is really nice, I like it a lot. I mean of course all those logistic things. Everytime we move, we basically move everything with us. -- But otherwise, psychologically, I always view it quite positively.

Haastateltava 2

5.4.2 Kotimaan merkitys

Kysyin kultakin haastateltavalta, mitä maata hän pitää kotimaanaan. Kysymys ei ollut useimmille haastateltaville helppo ja monet joutuivatkin miettimään hetken vastaustaan.

--My home is here. But of course the roots, where you are from will never be changed. –

Haastateltava 1

No ihan vaikea se on. Kyllä toivo minä on jää Suomessa. Koska Kiinassa minä ei pärjää. Ni Suomessa minä pärjää parempi.

Haastateltava 3

Haastateltava 1 ja 3 pitivät Suomea ensisijaisena kotimaanaan. Molemmat haastateltavat ovat selkeästi päättäneet jäädä Suomeen pysyvästi. Suomalaisuus osana identiteettiä liittyy tunteeseen uuden kotimaan pysyvyydestä. Muut haastateltavat eivät olleet täysin varmoja Suomeen jäämisestä.

China is always my home-country. But Finland is my present being -country. So if you said China and Finland had a war, for example, then I would definitely go back to China. If you said Finland and Russia had a war, I would protect Finland. –
Haastateltava 6

--when I was in China, I actually didn't feel so strong that China was my homecountry for example. But when I was in here, when I was abroad... So that kind of thing is stronger, because you know, for me, Finnish people will look at me, and they think I'm from China for example. So actually I represent China. So I should be more careful what I'm doing here, because I represent maybe the country.
Haastateltava 4

Muuttaminen maasta toiseen oli haastateltavan 4 lisäksi muuttanut monien muiden haastateltavien käsitystä kotimaasta. Haastateltava 4 kertoo, kuinka tuntee edustavansa Kiinaa ja kiinalaisia Suomessa. Kiina ja kiinalaisuus on selkeästi keskeinen osa haastateltavan etnistä identiteettiä. Muutto Kiinasta on mahdollistanut kotimaan näkemisen myös ulkopuolisen silmin. Haastateltava haluaa varjella omaa etnistä identiteettiään ja kunnioittaa sitä edustamalla kotimaataan positiivisessa valossa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman tavoitteena on kartoittaa kiinalaisten maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen, eri kotoutumisen ulottuvuuksien näkökulmasta. Haastateltavien kotoutumisprosessien yksilöllisyys tuli haastatteluissa selkeästi esille. Tutkielman tekoa motivoi etenkin vähäinen aiempi tutkimus Suomessa asuvista kiinalaistaustaisista maahanmuuttajista. Maahanmuuton lisääntyminen 2000-luvulla lisää tarvetta kotoutumista käsittelevälle tutkimukselle. Maahanmuuttajien omien kokemusten huomioiminen on keskeistä kestäväen ja tehokkaan integraatiopolitiikan rakentamiseksi.

Heckmannin (2005) teoria kotoutumisen ulottuvuuksista toimi tutkielman keskeisenä teoreettisena viitekehysenä. Kotoutumisen tarkastelu sen eri ulottuvuuksien näkökulmasta havainnollistaa kotoutumisprosessin laaja-alaisuutta ja kompleksisuutta. Kotoutumisen neljä ulottuvuutta – rakenteellinen, kulttuurinen, vuorovaikutuksellinen sekä identifioiva – ovat monin paikoin päällekkäisiä, eikä niitä voi täysin erottaa toisistaan.

Asetin neljä tutkimuskysymystä, joista ensimmäinen oli ”kuinka haastateltavat ovat sijoittuneet yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin ja kotoutuneet rakenteellisella ulottuvuudella?”. Suurin osa haastateltavista oli korkeasti koulutettuja ja saavuttaneet tavoittelemansa aseman työmarkkinoilla. Kotoutumista keskeisten instituutioiden näkökulmasta voidaan siis pitää onnistuneena.

Kiinasta muuttaa merkittävä määrä opiskelijoita Suomeen vuosittain ja myös haastateltavista kaksi oli muuttanut maahan korkeakouluopintojen perässä. Koulutus voi palkkatyön tavoin edistää maahanmuuttajien kotoutumista esimerkiksi tarjoamalla käytännön tietoa ja taitoja toimia vallitsevassa yhteiskunnassa. Lisäksi niiden kautta yksilö voi saada merkityksellisiä sosiaalisia verkostoja paikallisiin.

Viisi kuudesta haastateltavasta pitää suomen kielen taitoa merkittävänä etuna työllistymisessä. Haastateltavista yksi käytti suomen kieltä työssään, yksi kiinaa ja loput pääasiassa englantia. Haastateltavista neljä oli palkkatyössä, yksi yrittäjä ja yksi oli haastatteluhetkellä työtön. Suomalaisen työelämän hyviä puolia haastateltavien mukaan oli suhteelliset lyhyet työpäivät, jotka mahdollistivat työn ja vapaa-ajan yhdistämisen.

Kielikysymys tulee esille myös haasteena yrittäjyydessä sekä viranomaisten kanssa asioinnissa. Haastateltavien kokemukset viranomaisasioinnista sekä julkisista palveluista olivat hyvin positiivissävytteisiä. Palvelut koettiin pääasiassa luotettaviksi sekä hyödyllisiksi, TE-toimiston palveluita lukuun ottamatta. Tehokas ja selkeä julkinen palvelujärjestelmä toimii maahanmuuttajien kotoutumisen edistäjänä ja on myös kustannustehokasta. Tämän aineiston kohdalla huomionarvoista on kuitenkin se, ettei yksikään haastateltavista ollut saanut kotoutumissuunnitelmaa.

Asumisen järjestämisessä ei ilmennyt ongelmia kenenkään haastateltavan kohdalla. Asuinalueisiin oltiin pääasiassa tyytyväisiä ja muutamat olivat luoneet sosiaalisia suhteita naapuruston jäseniin ja saaneet näiltä tukea. Puhe asumisesta keskittyi pitkälti yleisemmin asumiseen Suomessa.

Suurimmalla osalla haastateltavista ei ollut Suomen kansalaisuutta, eivätkä myöskään tavoitelleet sen saamista. Kiinalaisille maahanmuuttajille Suomen kansalaisuus vaikuttaa olevan enemmänkin hidaste, kuin etu. Kiinassa kansalaisuuteen liittyvät lainsäädännölliset asiat hankaloittavat niiden kiinalaisten maahanmuuttajien arkea, jotka haluavat edelleen ylläpitää siteitään Kiinaan. Esimerkiksi kaksoiskansalaisuuden saaminen ei ole mahdollista Kiinan kansalaiselle, mikä hankaloittaa vapaata matkustamista Kiinaan. Lisäksi yhden haastateltavan mukaan esimerkiksi vanhempien omaisuuden periminen ei ole mahdollista, mikäli hänellä olisi Suomen kansalaisuus. Haastateltavista puolet kertovat osallistuvansa politiikkaan ja puolet eivät. Kaikki haastateltavat kuitenkin keskustelivat politiikkaan liittyvistä teemoista mielellään ja yrittivät seurata suomalaista politiikkaa.

Toinen tutkimuskysymys koski suomalaista kulttuuriympäristöä, eli sitä, kuinka haastateltavat olivat kotoutuneet kulttuurisella kotoutumisen ulottuvuudella. Kiinalaisen kulttuurin ylläpitäminen on oletetusti tärkeää kaikille haastateltaville, sillä se on tärkeä osa identiteettiä ja jokapäiväistä arkea. Vaikka kulttuuri oli abstraktiudessaan haasteellinen teema käsitellä, useimmat haastateltavat kertoivat käsityksensä kulttuurista muuttuneen, kun he olivat muuttaneet maasta toiseen. Muutto uuteen kulttuuriympäristöön mahdollistaa oman kulttuuritaustan tarkastelun ikään kuin ulkopuolisen silmin. Kulttuuria haluttiin jakaa ja opettaa jälkipolville esimerkiksi yhteisen kielen ja kulttuuriin liittyvien tapojen ja perinteiden ylläpitämisen kautta. Kulttuuri heijastaa syvempää arvomaailmaa ja etenkin perhearvojen kulttuurisidonnaisuus nousi esille. Suomalainen kulttuuri

sisältää perhearvojen lisäksi myös monilta muilta osin individualistisempia arvoja kuin kiinalainen kulttuuri

Useimmat haastateltavat kokivat tänne muutettuaan ja kokevat edelleen suomen kielen opiskelun hyvin haastavaksi. Ongelmia kielenopetuksen saatavuudessa ei kuitenkaan havaita. Kieli lävisti erityisen selkeästi jokaisen ulottuvuuden, mikä korostaa kielikysymyksen merkitystä kotoutumisprosessissa.

Kolmas tutkimuskysymys oli; ”kuinka haastateltavat ovat kotoutuneet vuorovaikutuksellisen kotoutumisen ulottuvuudella?”. Suurin osa haastateltavista omasi sosiaalisia suhteita paikallisväestöön, mutta sosiaalisten verkostojen laatu tai syvyys vaihteli.

Haastateltavista kolme oli muuttanut Suomeen perhesyistä. Haastateltavista viidellä oli lapsia ja kaikilla oli puoliso. Kaikki haastateltavat ylläpitivät suhteita Kiinassa asuviin ystäviin ja perheenjäseniin aktiivisesti. Sosiaalisten verkostojen rakentuminen alkoi Suomeen parisuhteen takia muuttaneiden haastateltavien kohdalla luontevasti puolison lähipiiristä. Koulutuksen perässä tänne muuttaneiden sosiaaliset suhteet syntyivät aluksi muiden opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Nämä sosiaaliset verkostot eivät kuitenkaan olleet erityisen tiiviitä. Naispuolisten haastateltavien kohdalla lasten koulu, harrastukset tai päivähoito olivat merkittäviä sosiaalisten verkostojen lähteitä.

Rakenteellisen- sekä kulttuurisen kotoutumisen ulottuvuudet olivat erityisen selkeästi sidoksissa vuorovaikutukselliseen ulottuvuuteen. Rakenteellisen kotoutumisen ulottuvuus toimi osittain vuorovaikutuksellisen kotoutumisen mahdollistajana: ne instituutiot, joissa yksilö on osallisena toimivat alustoina verkostoiden syntymiselle. Toisaalta kotoutumisprosessin eteneminen kulttuurisella ulottuvuudella vaikutti selkeämmin vuorovaikutuksellisen kotoutumisen verkostojen laatuun. Kussakin instituutioissa luonnollisesti esiintyneet vuorovaikutustilanteet eivät edenneet yksilölle tärkeiksi ihmissuhteiksi, ennen kuin tämä oppi ymmärtämään vallitsevaa kulttuurista ympäristöä.

Yhteydenpito Kiinassa asuviin läheisiin onnistuu arjessa puhelimitse tai sosiaalisen median avulla. Haastateltavien kohdalla Wechat -sovellus on keskeisin yhteydenpitoväylä Kiinaan. Sovellusta käytetään myös laajalti muualla maailmassa. Muutama haastateltava piti sovellusta hyödyllisenä keinona löytää esimerkiksi paikallisia kiinalaistaustaisia yhteisöjä. Sosiaalisella medialla on selkeästi potentiaalia edistää vuorovaikutuksellista kotoutumista.

Viimeinen tutkimuskysymys koski haastateltavien kotoutumista identifioivalla kotoutumisen ulottuvuudella. Suurin osa haastateltavista identifioitui etniseltä identiteetiltään kiinalaiseksi ja piti Kiinaa kotimaanaan. Haastateltavista kaksi koki myös suomalaisuuden olevan merkittävä osa heidän identiteettiään ja he aikoivat jäädä Suomeen pysyvästi asumaan. Kotoutuminen identifioivalla ulottuvuudella merkitsee näiden kahden haastateltavan kohdalla suomalaisuuden omaksumista osana identiteettiä sekä Suomen mieltämistä pysyvänä kotimaana.

Identiteettien hybridinen luonne tuli haastatteluissa esille selkeästi. Hybridisyys merkitsi identiteetin ristiriitaisuutta ja hajanaisuutta, mikä näkyi hankaluutena pukea omaa etnistä identiteettiä sanoiksi. Toisaalta identiteetin hybridisyys oli tulkittavissa myös etuoikeudeksi, joka laajentaa yksilön maailmankuvaa ja mahdollistaa ainutlaatuisia kokemuksia. Uteliaisuus, uudet kokemukset ja mahdollisuudet houkuttelevat maailmalle, jolloin täysivaltainen kotoutuminen sekä sitoutuminen Suomeen pysyvänä asuinpaikkana ei välttämättä houkuttele.

Tämänhetkinen julkinen keskustelu syntyvyyden vähenemisestä ja sen aiheuttamasta huoltosuhteen heikentymisestä on ajankohtaista myös maahanmuuton näkökulmasta. Maahanmuuton mahdollisuudet huoltosuhteen, hyvinvoinnin sekä kilpailukyvyn parantamiseksi kohentuvat, mikäli kotoutumista tuetaan. Lisäksi Suomen tulisi olla houkutteleva kohdemaata paitsi korkeakouluopintojen suorittamiseen, myös pysyvään asumiseen.

Kaikki haastattelemani henkilöt olivat asuneet Suomessa vähintään kymmenen vuotta (ei välttämättä yhtäjaksoisesti). Subjektiivinen kriteeri Suomessa asumiselle toimi haastattelun kohdalla, sillä haastateltavat pystyivät tarkastelemaan omaa kotoutumisprosessiaan ja olivat valmiita arvioimaan sitä ja keskustelemaan siitä.

Rajallisten resurssien sekä tutkielman laaja-alaisen näkökulman vuoksi kaikkiin kotoutumisen osa-alueisiin ei ollut mahdollista paneutua yksityiskohtaisesti. Kiinalaisten maahanmuuttajien kotoutumisesta ei ole kovin paljoa tutkimusta Suomessa tai pohjoismaissa yleisesti, joten jatkotutkimus aiheesta on tarpeellista. Tämän tutkimuksen ulkopuolelle rajautuivat sukupuoleen sekä terveyteen liittyvät teemat. Näiden vaikutuksia kotoutumisprosessiin olisi tärkeää tutkia jatkossa.

LÄHTEET

Ahokas, Laura 2010. Maahanmuuttajien demokraattisen osallistumisen ja integroitumisen edistäminen. Tampere: EPACE-teemajulkaisu.

Alitolppa-Niitamo, Säävälä. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, S. (toim.) 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto.

Arajärvi, Pentti 2009. Maahanmuuttajien Työllistyminen Ja Kannustinloukut. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Berghom, Barbara, Kinnunen, Ulla & Väänälä, Ari 2007. Maahanmuuttajat suomalaisissa työyhteisöissä: työtoverien väliset sosiaaliset suhteet. Teoksessa Vartia, M. (toim.) Työ ja ihminen. Työterveyslaitos aikakausikirja 21. vuosikerta. Tampereen yliopistopaino Oy: Juvenes print.

Castles, Stephen, De Haas, Hein & Miller, Mark J. 2014. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. Fifth edition. New York: Guilford Press.

Clarke, Kris 2004. Sisällä ja ulkona: maahanmuuttajien yhteisötutkimus. Yhteiskuntapolitiikka 6/2004.

FRA 2018: Second European Union Minorities and Discrimination Survey - Being Black in the EU. [Haettu: 15.12.2018] http://fra.europa.eu/en/publication/2018/eumidis-ii-being-black?fbclid=IwAR187KmqbJEQvRUihLNAA1mhqZ3jn6T9ZFB0y3iAH9_5azkiiB0Ch4BHEVM

Geddes, Andrew 2013. The Politics of Migration and Immigration in Europe. London. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications.

Government of B.C – Federal exclusion act. [Haettu 1.8.2019] <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/governments/multiculturalism-anti-racism/chinese-legacy-bc/history/discrimination/federal-exclusion-act>

Hall, Stuart 1999. *Identiteetti*. Suomentanut Mikko Lehtonen ja Juha Herkman Tampere: Vastapaino.

Hautaniemi, Petri 2001. Etnisyys ja kulttuuri. Teoksessa Forsander, Annika, et al. Monietnisyys, Yhteiskunta Ja Työ. Helsinki: Palmenia.

Heckmann, Friedrich 2005. Integration and integration policies. IMISCOE Network feasibility study. Bamberg: Institute at the University of Bamberg.

Huotari, Tauno-Olavi & Pertti Seppälä 1990. *Kiinan Kulttuuri*. Helsinki. Otava.

Hämäläinen, Kari, Pesola, Hanna & Sarvimäki, Matti 2015. Kotoutumissuunnitelmien vaikutukset maahanmuuttajien lasten koulutusvalintoihin. TEM 43/15. [Haettu: 10.10.2018] <https://vatt.fi/documents/2956369/3244616/Kotouttamissuunnitelmien+vaikutukset+maahanmuuttajien+lasten+koulutusvalintoihin+TEM/e6cddee3-20c9-48b2-a570-9b7f38c4515b>

- Katila, Saija** 2005. Kiinalaiset perheyrytykset etnisyyden uudelleen tulkinnan tiloina. Teoksessa Hirsiaho, Anu, et al. Kohtaamisia Rajoilla. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Keskinen, Suvi** 2009. Pelkkiä ongelmia? Maahanmuutto poliittisen keskustelun kohteena. Teoksessa Keskinen, Suvi, Anna Rastas, and Salla Tuori. En Ole Rasisti, Mutta: Maahanmuutosta, Monikulttuurisuudesta Ja Kriitistä. Tampere: Vastapaino; Nuorisotutkimusverkosto, 2009.
- Keskinen, Suvi & Vuori, Jaana** 2012. Erot, kuuluminen ja osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa. Teoksessa Keskinen, Vuori & Hirsiaho (toim.) Monikulttuurinen sukupuoli. Tampere University Press 2012. [Haettu 10.1.2019] <http://tampub.uta.fi/handle/10024/66351>
- Kyhä, Henna** 2011. Koulutetut Maahanmuuttajat Työmarkkinoilla: Tutkimus Korkeakoulututkinnon Suorittaneiden Maahanmuuttajien Työllistymisestä Ja Työurien Alusta Suomessa. Turku: Turun yliopisto.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010** Annettu Helsingissä 30.12.2010
- Latomaa, Sirkku** 2002. Maahanmuuttajien kielelliset oikeudet. Teoksessa Mauranen, A. & L. Tiittula (toim.) 2002. Kieli yhteiskunnassa – yhteiskunta kielessä. AFinLAN vuosikirja 2002. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja no. 60. Jyväskylä, s. 61–81. [Haettu 9.1.2019] [file:///C:/Users/aalto/Downloads/59870-Artikkelin%20teksti-63420-1-10-20161202%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/aalto/Downloads/59870-Artikkelin%20teksti-63420-1-10-20161202%20(1).pdf)
- Lee, Erika** 2002: The Chinese Exclusion Example: Race, Immigration, and American Gatekeeping, 1882 – 1924. Journal of American Ethinc History. 3/2002. University of Illinois Press [Haettu 1.9.2019] https://www.jstor.org/stable/27502847?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents
- Maahanmuuttajat väestössä.** Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. [Haettu 31.3.2019] https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_2
- Maahanmuuttovirasto - Sanasto.** [Haettu 2.11.2018] <https://migri.fi/sanasto>
- Marshall, T.H.** 1950. Citizenship and Social Class and Other Essays. Cambridge: Cambridge University Press. [Haettu 10.12.2018] http://www.jura.uni-bielefeld.de/lehrstuehle/davy/wustldata/1950_Marshall_Citizenship_and_Social_Class_OCR.pdf
- Makkonen, Timo & Koskenniemi, Eero** 2013. Muuttoliikkeen ja maahanmuuttajien aseman oikeudellinen sääntely. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Pasi Saukkonen, and Minna Säävälä. Muuttajat: Kansainvälinen Muuttoliike Ja Suomalainen Yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 2013.
- Martikainen, Saukkonen, Säävälä** 2013. Johdanto: Suomi muuttuu kun Suomeen muutetaan. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Pasi Saukkonen, and Minna Säävälä. Muuttajat: Kansainvälinen Muuttoliike Ja Suomalainen Yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 2013.
- Myrskylä, Pekka & Pyykkönen, Topias** 2014. Suomeen muuttaneiden naisten ja miesten työmarkkinatilanne, koulutus ja poliittinen osallistuminen. Working Paper Series 2/2014. Tilastokeskus.
- Nieminen, Tarja, Sutela, Hanna & Hannula, Ulla** 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Tilastokeskus.

Nie, Peng 2015. Long work hours and health in China. University of Hohenheim. [Haettu 24.9.2019] <http://ftp.iza.org/dp8911.pdf>

Niessen, Jan & Schibel, Yongmi 2004. Kotouttaminen - käsikirja päättäjille ja käytännön toimijoille. Euroopan komissio. [Haettu: 2.11.2018]
[file:///C:/Users/aalto/Downloads/doc1_1212_878447416%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/aalto/Downloads/doc1_1212_878447416%20(1).pdf)

Nikander, Pirjo, Matti Hyvärinen, and Johanna Ruusuvuori 2010 Haastattelun Analyysi. Tampere: Vastapaino.

Opetushallitus 2017. Fakta Express 64 – Tilastoja ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista Suomen korkeakouluissa 2016. [Haettu 1.8.2019]
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/faktaexpress6a_2017.pdf

pakolaisapu.fi - kotoutuminen [Haettu 12.11.2018]
<https://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/ratkaisut/kotoutuminen/>

Passarelli, Alessia 2010. insights into migrant`s experiences in active participation in churches in Europe. Bryssel. Churches` Comission for Migrants in Europe

Pehkonen, Leila, Lindblom-Ylänne, Sari, Paavilainen, Eija, Ronkainen, Suvi 2013. *Tutkimuksen Voimasanat*. 1.-2. p. Helsinki: Sanoma Pro.

Peltola, Marja 2014. Kunnollisia Perheitä: Maahanmuutto, Sukupolvet Ja Yhteiskunnallinen Asema. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura.

Pieke, Frank N. 2005. Community and Identity in the New Chinese Migration Order. Working Paper No. 24. Centre on Migration, Policy and Society. [Haettu 17.12.2018] <http://www.com-pas.ox.ac.uk/publications/Working%20papers/wp-05-24.shtml>

Puukari, Sauli & Korhonen, Vesa. Monikulttuurinen ohjaus kotoutumista tukevassa työssä. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, S. (toim.) 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto.

Puuronen, Vesa 2011. *Rasistinen Suomi*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Qian, Cao 2011. Chinese immigrants to Finland: A qualitative study of housing, employment, access to health care and child care as sociological dimensions in their settlement process. Helsingin yliopisto

Ranta, Juha & Kuula-Luumi Arja 2017. Haastattelun keruun ja käsittelyn ABC. Teoksessa Hyvärinen, Matti, Pirjo Nikander, Johanna Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun Käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 2017.

Rasinkangas, Jarkko 2013. Maahanmuuttajien asuminen ja alueellinen sijoittuminen. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Pasi Saukkonen, and Minna Säävälä. *Muuttajat: Kansainvälinen Muuttoliike Ja Suomalainen Yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus, 2013.

Rastas, Anna, Huttunen, Laura & Löytty, Olli 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Teoksessa Rastas, Huttunen & Löytty (toim.) *Suomalainen Vieraskirja: Kuinka Käsitellä Monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino.

Rintala-Rasmus, Anita 2007: Koulutetun maahanmuuttajan erilaiset työnhakijaidentiteetit. Teoksessa Maarit Vartia (toim.) Työ ja ihminen. Työterveyslaitos aikakausikirja 21. vuosikerta. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes print.

Saukkonen, Pasi 2013. Erilaisuuksien Suomi. Suomalainen vähemmistö- ja kotouttamispolitiikka ja sen vaihtoehdot. Gaudeamus, Helsinki.

Saukkonen, Pasi 2013 2). Maahanmuutto ja kotouttamispolitiikka. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Pasi Saukkonen, and Minna Säävälä. Muuttajat: Kansainvälinen Muuttoliike Ja Suomalainen Yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.

Saukkonen, Pasi 2016. Maahanmuuttajien kotoutuminen Helsingissä. Työllisyys, tulot ja asuminen. Tutkimuskatsauksia 2016: 12. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon kiinalainen srk. [Haettu 9.9.2019] <http://www.christian.fi/>

Suomen kiinalaisten allianssi SKA Ry. [Haettu 9.9.2019] <http://www.ska-ry.org/?q=fi>

Suomi-Kiina-Seura Ry. [Haettu 9.9.2019] <https://kiinaseura.fi/>

Suomen kansalaisuuden saaneet edellisen kansalaisuuden mukaan 1970-2017. Helsinki. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto, Suomen kansalaisuuden saamiset. [Haettu 14.4.2019] http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_kans/statfin_kans_pxt_1113.px/?rxid=ec1f7660-ae7c-4c62-b009-b6e357edd104

Suomen kansalaisuuden saamiset 2018. Julk. 14.6.2018. Helsinki. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto, Suomen kansalaisuuden saamiset. [Haettu 31.3.2019] <http://www.stat.fi/til/kans/index.html>

Säävälä, Minna 2013. Maahanmuutto perheilmionä. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Pasi Saukkonen, and Minna Säävälä. Muuttajat: Kansainvälinen Muuttoliike Ja Suomalainen Yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.

Söderling, Ismo. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, S. (toim.) 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto.

Thunø, Mette 2007. Beyond Chinatown: New Chinese migration and the global expansion of China. Köpenhamn: NIAS.

Tuomi, Jouni 2018. Laadullinen Tutkimus Ja Sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turun Sanomat 3.6.2004. “Kolmisen tuhatta kiinalaista tuli Suomeen töihin jo 1916.” <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1073970700/Kolmisen+tuhatta+kiinalaista++tuli+Suomeen+toihin+jo+1916>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012 (pdf) [Haettu 31.3.2019] https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 36/2017. Maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttaminen ja joustavat siirtymät -työryhmä 2017: Maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttaminen ja joustavat siirtymät -työryhmän loppuraportti ja toimenpide-esitykset. [Haettu 8.11.2018] http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80625/TEMjul_36_2017_verkkojulkaisu.pdf.

Työssäkäynti. Toimiala, työnantajasektori ja työpaikat 2016. Liitetaulukko 3. 18-74 vuotiaat työlliset, yrittäjien osuus työllisistä ja työttömien osuus työvoimasta taustamaittain vuonna 2016. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto [haettu 8.11.2018] http://www.stat.fi/til/tyokay/2016/04/tyokay_2016_04_2018-11-02_tau_003_fi.html

Työssäkäynti. Ammatti Ja Sosioekonominen Asema 2016, Liitetaulukko 1. 18-74-vuotiaiden ulkomaista syntyperää olevien työllisten yleisimmät ammattiryhmät vuonna 2016, % . Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto [Haettu 31.3.2019]. http://www.stat.fi/til/tyokay/2016/04/tyokay_2016_04_2018-11-02_tau_001_fi.html

Ulkomaan kansalaiset. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto, ulkomaalaiset väestössä. [Haettu 31.4.2019] <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

Vertovec, Steven 2009. Transnationalism. London: Routledge.

Vuori, Jaana 2015. Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. *Julkari* 80 (4) [Haettu 2.11.2018] <https://www.julkari.fi/handle/10024/129563>

Väestöliitto – maahanmuuttajien määrä. [Haettu 31.3.2019] http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Väestö syntyperän ja taustamaan, iän ja sukupuolen mukaan 1990-2017. Helsinki. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto, Maahanmuuttajat ja kotoutuminen. [Haettu 14.4.2019] http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen_Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/040_tautamaa.px/?rxid=1f1dece9-f1ec-4136-ae71-f244a0b93e75

Xiaowei 2008. Family, kinship, marriage and sexuality. Teoksessa Gamer, Robert E. *Understanding Contemporary China*. 3rd ed. Boulder, Colo: Lynne Rienner Publishers.

Xu, Jun 2005. Why do minorities participate less? The effects of immigration, education and electoral process on Asian American voter registration and turnout. *Social Science Research* 34(4), 682–702. [Haettu 9.9.2019] https://www.researchgate.net/publication/240440956_Why_Do_Minorities_Participate_Less_The_Effects_of_Immigration_Education_and_Electoral_Process_on_Asian_American_Voter_Registration_and_Turnout

Liite 1 Haastattelukutsu (1)

Invitation to participate in the research project titled: “The integration of Chinese immigrants into Finland”

The goal of the study is to increase our understanding of how Chinese immigrants have integrated into Finland. I’m conducting interviews as a part of a research study. If you are Chinese and you have an immigrant background, you are cordially invited to participate to this interview.

The interview is going to take approximately one to two hours. This interview is informal, conversation-like situation and it is structured around different themes, concerning the immigration process.

The interviews will be recorded. There will be one interviewer present, and the interviews are conducted at a convenient location for the interviewee. English and Finnish are desirable interviewing languages, but the interviewer is able to speak and understand a basic-level of Chinese.

This research aims to bring forward immigrants’ own experiences of the integration process and unfold the integration of Chinese immigrants into Finland.

The interviews are confidential and there will not be any individual identification in the study. Participation is voluntary. All of the interviewing information will be disposed after the study is finished.

If you are interested in taking part, please contact me via email or phone. You can also contact me for further information.

Thank you for your help!
Yours sincerely

Olivia Aaltonen, omhaal@utu.fi, +358449871886

University of Turku, faculty of social sciences, department of social politics

liite 2 Kysymysrunko (2)

Taustakysymyksiä

- Kauanko olet asunut Suomessa?
- Kertoisitko muuttoprosessistasi? Miksi päätit muuttaa?
- Mistä päin Kiinaa olet kotoisin?
- Kuinka vanha olet?

Rakenteellinen kotoutuminen

- Minkälaista apua/ohjeistusta sait muuttaessasi Suomeen? Tehtiinkö sinulle kotoutumissuunnitelma?
- Oletko kokenut viranomaispalvelut ym. hyödyllisiksi? Kuinka muuttoprosessia voitaisiin mielestäsi sujuvoittaa?
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on työskentelemisestä Suomessa?
- Millaiseksi koit työnhaun? Mitkä tekijät hankaloittivat/helppottivat työnhakua?
- Missä kaikkialla olet työskennellyt?
- Kertoisitko koulutuksestasi? Oletko koulutautunut Kiinassa, Suomessa vai muualla?
- Millaista oli opiskella Suomessa? Miksi juuri Suomeen?
- Minkälaisia toiveita sinulla on urasi suhteen?
- Onko sinulla Suomen kansalaisuus? Miksi on/miksi ei ole? Oletko aikeissa hakea Suomen kansalaisuutta tulevaisuudessa?
- Osallistutko politiikkaan? Jos osallistut, niin millä tavoilla? Miksi et osallistu?
- Millaisena koet politiikkaan osallistumisen mahdollisuudet Suomessa?
- Missä asut? Missä paikoissa olet Suomessa asunut?

Kulttuurinen kotoutuminen

- Kertoisitko suhteestasi kiinalaiseen kulttuuriin? Millä tavoin se ilmenee arjessasi?
- Onko suhtautumisesi/näkemyksesi kulttuuriin muuttunut Suomeen muuton jälkeen?
- Minkälainen oli ensikosketuksesi suomalaiseseen kulttuuriin?
- Kertoisitko suhteestasi suomalaiseseen kulttuuriin? Millä tavoin se ilmenee arjessasi?
- Harjoitatko jotakin uskontoa?
- Oletko opiskellut suomen kieltä? Kuinka pitkään? Missä olet opiskellut? Miksi päätit opiskella sitä?
- Oliko kielikursseille helppo päästä?
- Miltä kielienopiskelu sinusta tuntui? Oliko se helppoa vai haastavaa?
- Aiotko opiskella suomen kieltä tulevaisuudessa?
- Kuinka suomen kielen osaaminen yleisesti vaikuttaa mielestäsi maahanmuuttajan arkeen Suomessa?

Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen

- Kertoisitko perheestäsi ja perheenjäsenistäsi? Missä he asuvat?
- Muutitko Suomeen yksin vai perheesi kanssa?
- Kuinka perheesi on mielestäsi kotoutunut Suomeen?
- Millaisia olivat ensimmäiset kontaktisi suomalaisiin? Kuuluuko ystävä-/lähipiiriisi tällä hetkellä suomalaisia?
- Oletko tutustunut kiinalaisiin yhteisöihin Suomessa?
- Millaiset sosiaaliset verkostot tai yhteisöt ovat sinulle tärkeitä? (Esimerkiksi ystävät, harrastusporukat, työyhteisö tai yhdistykset)

Identifioiva kotoutuminen

- Kertoisitko millaisia siteitä sinulla on Kiinaan? (sosiaalisia, emotionaalisia, työhön liittyviä siteitä)
- Mitä maata pidät kotimaanasi?
- Millainen suhde sinulla on Kiinaan tällä hetkellä? Käytkö usein Kiinassa? Millaisia tunteita se herättää?
- Mitä maata pidät kotimaanasi?
- Identifioitutko kiinalaiseksi, suomalaiseksi, suomalais-kiinalaiseksi vai joksikin muuksi? (Entä kuinka uskot lapsiesi identifioituvan?)
- Osaatko sanoa, onko muutto ulkomaille/Suomeen muuttanut identiteettiäsi?
- Aiotko jäädä Suomeen asumaan?